

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Директорлар кеңесінің шешімімен
БЕКІТІЛГЕН
2024 жылғы «23» ақпандағы
№34 хаттама

**«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
мүлікті ерікті сақтандыру
ЕРЕЖЕЛЕРІ**

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1. Осы «Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ Мүлікті ерікті сақтандыру ережелері (бұдан әрі – Ережелер) Қазақстан Республикасының заңнамасына, «Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес әзірленген және сақтандырудың шарттарын, Мүлікті ерікті Сақтандыру шартын, Кепілдік мүлікті ерікті Сақтандыру шартын (бұдан әрі бірлесіп немесе жеке-жеке – Сақтандыру шарты) жасасу, сүйемелдеу және орындау тәртібін реттейді.

2. Осы Ережелерде қолданылатын түсініктер:

1) **авария** – технологиялық процестің бұзылуы, тетіктердің, жабдықтар мен құрылыстардың зақымдануы;

2) **Пайда алушы** – Сақтандыру шартына сәйкес сақтандыру төлемінің алушысы болып табылатын тұлға;

3) **мүліктің нақты құны** – мүліктің Сақтандыру шартын жасасу күніндегі нақты (нарықтық) құны;

4) **Заем (кредит) шарты** – бір тарап (заем беруші) басқа тараптың (заемшының) меншігіне (шаруашылық жүргізуіне, оралымды басқаруына) ақша немесе тектік белгілерімен айқындалған заттарды беретін, ал заңнамамен немесе Шартта көзделген жағдайларда оларды беруге міндеттенетін, ал заемшы заем берушіге дәл осындай ақша сомасын немесе осы тектегі және сападағы заттардың тең мөлшерін уақытында қайтаруға міндеттенетін Шарт;

5) **Кепіл туралы шарт** – Кепіл беруші (заемшы) мен кепіл ұстаушының (заем берушінің) арасында жазбаша түрде жасалатын Шарт, онда кепіл заты, оның мәні, кепілмен қамтамасыз етілетін міндеттемелері және оларды орындаудың мерзімдері көрсетіледі;

6) **заем беруші** – осы Сақтандыру ережелерінде Сақтанушының (Сақтандырылушының) заем шарты бойынша міндеттемелерін қамтамасыз ету үшін сақтандыруға жататын мүлікті кепілге қабылдайтын банк немесе өзге де қаржылық ұйым заем беруші болып табылады;

7) **кепіл** – міндеттемеге сәйкес кепіл ұстаушының (заем берушінің) кепіл берші (заемшы) кепілмен қамтамасыз етілген міндеттемені орындамаған ретте кепілге салынған мүлік құнынан Қазақстан Республикасының заңнамасымен белгіленген алып тасталатындарды қоспай, осы мүлік тиесілі адамның (кепіл берушінің) басқа несие берушілердің алдында артықшылықпен қанағаттандырылуға құқығы бар міндеттемені атқаруының осындай әдісі;

8) **кепіл мүлкі** – кепіл берушінің (заемшының) Заем (кредит) шарты бойынша өзінің міндеттемелерін қамтамасыз ету есебіне кепіл ұстаушыға (заем берушіге) кепілге берілген мүлкі;

9) **кепіл беруші** – мүлікті кепілге беретін тұлға, ол заемшы және (немесе) мүліктің меншік иесі – үшінші тұлға да болуы мүмкін;

10) **Сақтандырылушы** – оған қатысты сақтандыру жүзеге асырылатын тұлға. Осы Ережелерге сәйкес, меншік құқығында немесе өзге де заңды негіздерде мүлікті иеленген тұлға Сақтандырылушы болып табылады;

11) **мүлік** – біреудің меншігінде тұрған құндылытар;

11)-1) кибер шабуыл-бұл компанияның ақпараттық жүйесіне зиянды араласу, сайттар мен қосымшаларды, жеке шоттар мен құрылғыларды бұзу, оның мақсаты қашықтағы/жергілікті есептеу жүйесін бақылауды (құқықтарды арттыру) алу, оны тұрақсыздандыру немесе қызмет көрсетуден бас тарту. Кибершабуыл жеке компьютерлердің немесе бүкіл желілердің жұмысына асқынулар енгізуге бағытталған, компьютерлерді қабілетсіз ету немесе маңызды деректерді ұрлау мақсатында компьютерлік жүйенің функцияларын бұзуға немесе бұзуға тырысады;

11)-2) компьютерлік вирус-басқа бағдарламалардың кодына, жадының жүйелік аймақтарына, жүктеу секторларына енгізуге қабілетті және компьютерлік жүйе немесе желі арқылы қандай да бір тәсілмен таратылатын зиянды бағдарламалық қамтамасыз етудің түрі;

12) **Сақтанушы** – Сақтандырушымен Сақтандыру шартын жасасқан әрекетке қабілетті жеке немесе заңды тұлға. Сақтанушы Сақтандыру шартын жасасқан кезде сақтандырылған

мүліктің сақталуына мүдделі болуы тиіс. Егер Сақтандыру шартымен басқасы көзделмесе, Сақтанушы бір уақытта Сақтандырылушы болып табылады;

13) **Сақтандыру мүддесі** – Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) сақтандыру жағдайының туындау тәуекелдерінің алдын алу және болдырмаудағы мүліктік мүддесі;

14) **Сақтандыру жағдайы** – ол туындаған кезде Сақтандыру шарты сақтандыру төлемін жүзеге асыруды көздейтін оқиға.

Сақтандыру жағдайы ретінде қарастырылатын оқиғада төменде санамаланған белгілердің барлығы (жинақтаушы Сақтандыру шарты бойынша көзделуі мүмкін оқиғаларды қоспағанда) болуға тиіс:

- оқиғаның басталу ықтималдығы мен кездейсоқтығы;
 - оқиғаның басталуының нақты уақытына немесе орнына, сондай-ақ оқиғаның басталу салдарынан болған залалдардың мөлшеріне қатысты болжанбайтындығы;
 - оқиға шарттың қолданылуы шегінде сөзсіз және объективті түрде болуға тиіс, бұлар жөнінде тараптар немесе ең болмағанда, Сақтанушы көрінеу білді немесе алдын ала хабардар болды деген қауіптің болмауы;
 - оқиғаның басталуында Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) мүліктік мүддесі үшін теріс, экономикалық тұрғыдан тиімсіз салдардың болуы;
- оқиғаның басталуы Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) ерік-қалауымен және (немесе) пиғылымен байланысты болмауы және пайда алу және (немесе) ұтыс алу (алыпсатарлық тәуекел) мақсатын көздемеуі.

15) **Сақтандырушы** – «Қазақстан Халық банкінің еншілес ұйымы «Халық» сақтандыру компаниясы» акционерлік қоғамы, мүлікті ерікті сақтандыруды жүзеге асыру құқығына лицензия алған, сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтанушыға немесе пайдасына Сақтандыру шарты жасалған өзге тұлғаға (Пайда алушыға) Сақтандыру шартында айқындалған сома (сақтандыру сомасы) шегінде сақтандыру төлемін жүргізуге міндетті.

3. Осы Сақтандыру ережелерінің негізінде жасалған Сақтандыру шарты бойынша мыналар сақтандырылуы мүмкін:

3.1. кепілге берілген немесе операциялық немесе қаржылық лизингтегі жылжымалы және жылжымайтын мүлік;

3.2. осы Ережелерге сәйкес Сақтандыру шартында көзделген сақтандыру жағдайының басталуына байланысты Сақтанушының (Сақтандырылушының) қосымша шығындары.

4. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, осы Ережелерге сәйкес жасалған шарт бойынша мыналар сақтандырылуы мүмкін:

- ғимараттар: өндірістік, әкімшілік, әлеуметтік-мәдени мақсаттағы және қоғамдық пайдалану және т.б.;
- құрылыстар: мұнаралар, тіректер, агрегаттар, басқа өндірістік-технологиялық қондырғылар;
- шаруашылық құрылыстар: көлікжайлар, шатырлар, жабық алаңдар, қоршаулар және т.б.;
- орын-жайлар: шеберханалар, кабинеттер, зертханалар және т.б.;
- магистральды құбыр көлігі, резервуарлар (ыдыстар) және/немесе газ, құбырлар арқылы сорылатын және/немесе резервуарларда (ыдыстарда) сақталатын газ-ауа қоспалары немесе сұйықтықтар;
- ішкі безендіру (жылжымайтын мүлікті сақтандыру кезінде);
- инженерлік және өндірістік-технологиялық жабдықтар мен тетіктер - коммуникациялар, жүйелер, аппараттар, электронды-есептеуіш техника, станоктар, тарату машиналары, күш машиналары, басқа тетіктер мен құрылғылар;
- инвентарлық, технологиялық жабдықтар;
- интерьер заттары, жиһаз, орналасу;

- орын-жайда немесе жабдықталған алаңдарда немесе Сақтандыру шартында белгіленген белгілі бір аумақтың шекараларында орналасқан дайын өнім, тауарлар, шикізат, материалдар және басқа да жылжымалы және жылжымайтын мүлік.

5. Сақтандыру Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес Сақтандырушы мен Сақтанушының арасында жасалатын Сақтандыру шартының негізінде жүзеге асырылады.

6. Кепілге берілген мүлікті ерікті титулдық Сақтандыру шарты бойынша, егер Сақтандыру шартымен немесе заем берушімен келісім бойынша өзгеше көзделмесе, заемшы Пайда алушы болып табылады. Қарыз шарты бойынша міндеттемелер толық орындалғаннан кейін немесе мерзімінен бұрын тоқтатылғаннан кейін, егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтандырылушы, жеке тұлғалар үшін қайтыс болған жағдайда - заңды мұрагерлері Пайда алушыға айналады. Заем шартының әрекет ету кезеңінде Сақтандыру шарты бойынша Пайда алушыны ауыстыруды Сақтандырушы тек жазбаша келісіммен ғана жүзеге асыра алады.

7. Сақтандыру шартын жасасу кезінде тараптар осы Сақтандыру ережелерінің жекелеген ережелерін өзгертуі (алып тастауы) және/немесе Сақтандыру шартын Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келмейтін басқа ережелермен толықтыруы мүмкін.

2. САҚТАНДЫРУ ОБЪЕКТІСІ

8. Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) соның ішінде Заем шарты бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету үшін заем берушіге кепілге берілген мүлікті, операциялық немесе қаржылық лизинг бойынша мүлікті қоса алғанда мүлікке иелік етуімен, пайдалануымен және басқаруымен, сондай-ақ Сақтандыру шартында аталып өткен сақтандыру тәуекелдерінің туындауы нәтижесінде мүліктің жоғалуы (жойылуы), зақымдалуы салдарынан келтірілген залалды өтеуге байланысты мүліктік мүдделері.

9. Сақтандыруға қабылданған мүлік туралы ақпарат сақтандыру туралы өтініште және Сақтандыру шартында көрсетіледі.

10. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, күрделі жөндеу үшін босатылған немесе басқа себептермен ұзақ мерзімге оларды тікелей мақсатта пайдаланатын адамдармен босатылған ғимараттар мен құрылыстар сақтандыруға қабылданбайды. Сақтанушы Сақтандырушыға сақтандырылған ғимараттар мен құрылыстардың күрделі жөндеу үшін немесе басқа себептерге байланысты күнтізбелік 60 күннен астам мерзімге босатылғаны туралы дереу хабарлауға міндетті.

11. Орын-жайдың ішкі безендірілуіне келесі элементтер кіреді: есік және терезе блоктары, едендер (жабындарды қоспағанда), жеңіл ішкі аралық қабырғалар, еденнің, төбенің немесе қабырғалардың бетіне жағылған әрлеу материалдарының қабаты, ішкі электр сымдары, сантехникалық жабдықтар, егер Сақтандыру шартында өзгесі көзделмесе.

12. Сақтандыру шартында сақтандырылған мүлікті дәл анықтауға (жекешелендіруге) мүмкіндік беретін барлық ақпарат көрсетілуі тиіс:

- жылжымайтын мүлік объектілерінің немесе олардың бөліктерінің тиісті учаскеде (мекен-жайы және т.с.с.) немесе өзге де жылжымайтын мүліктің құрамында (қабат, бөлме нөмірі және т.б.) орналасқан жері туралы мәліметтер;

- жабдықтардың, машиналардың сипаттамасы (түрі, өндірушісі, зауыттық нөмірі және т.с.с.) және т.б.

13. Егер Сақтандыру шартында және/немесе сақтандыру бағдарламаларында өзгесі көзделмесе, сақтандыру мыналарға таралмайды:

- 1) кез келген валютадағы қолма-қол ақша;
- 2) қорлар, құймалар, дайын өнім түріндегі қымбат металдар, қымбат және жартылай бағалы тастар;
- 3) бейнелеу және декоративті-сәндік өнер объектілері;
- 4) сирек кездесетін кітаптар, қолжазбалар, тарихи және мәдени құндылықтағы басқа құжаттар;

- 5) монеталармен, жетондармен, қолма-қол ақшамен қызмет көрсететін машиналар;
 - 6) акциялар, облигациялар, сертификаттар, чек кітапшалары және басқа да бағалы қағаздар, банктік карталар;
 - 7) қолжазбалар, жоспарлар, схемалар, сызбалар, актілер және басқа құжаттар, теріс және позитивті фильмдер, фото негативтер, картотекалар, бухгалтерлік және іскерлік кітаптар, басқа құжаттар;
 - 8) модельдер, модельдер, көрнекі құралдар, үлгілер, формалар, прототиптер мен көрме экспонаттары және т.б.;
 - 9) маркалар, монеталар, банкноттар мен бонустар, суреттер, кескіндемелер, мүсіндер немесе басқа коллекциялар мен өнер туындылар жинағы;
 - 10) жеке басын куәландыратын құжаттар;
 - 11) құқық белгілейтін құжаттар;
 - 12) кез-келген түрдегі тасығыштардағы ақпарат, компьютерлік және басқа ұқсас жүйелердің техникалық ақпарат тасымалдаушылары;
 - 13) электрондық деректер базасы, бағдарламалық қамтамасыз ету;
 - 14) парфюмерия (бір нәрсені хош иістендіру үшін қолданылатын өнімдер (иіссу және т.б.);
 - 15) жарылғыш заттар мен оқ-дәрілер;
 - 16) пайдалану процесіндегі көлік құралдары;
 - 17) астық;
 - 18) құрылысы аяқталмаған объектілер;
 - 19) сақтандырылған орын-жайда орналасқан, бірақ Сақтанушы оған иелік ету (иелену, пайдалану, басқару), сенімгерлік басқару, жалдау, лизинг, кепіл, сақтау, тапсыру, сату, сондай-ақ басқа да заңды негіздер бойынша иелік етпейтін мүлік; кәсіпорын қызметкерлерінің жеке мүлкі;
 - 20) құрылымдық элементтері және инженерлік жүйелері істен шыққан ғимараттар мен құрылыстар, сондай-ақ оларда орналасқан мүлік;
 - 21) қаңқалы-қамыс, ағаштан жасалған құрылыстар, моншалар (сауналар), сондай-ақ ағаштан немесе жанғыш материалдардан жасалған ғимараттар, бірақ 50 жастан аспаған ғимараттар;
 - 22) мәдени немесе тарихи мұра болып табылатын ғимараттар (тарих және мәдениет ескерткіштері);
 - 23) тасымалдау процесіндегі мүлік;
 - 24) көшу, көшкін, су тасқыны немесе басқа табиғи апаттар қаупі төнген аймақта орналасқан мүлік, сондай-ақ әскери операциялар аймағында, белгіленген қауіптілік туралы хабарланған сәттен бастап, егер мұндай хабарландыру Сақтандыру шарты жасалғанға дейін жасалған болса;
 - 25) базарлар, жәрмеңкелер;
 - 26) Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес айналымнан алынған немесе айналымы шектелген өзге мүлік.
13. Қосымша сақтандырылуы мүмкін:
- 1) терезе шынылары, сөрелер және оған ұқсас басқа да құрылыстар;
 - 2) Сақтандыру шартында сақтандыру жағдайы ретінде көрсетілген оқиғаның нәтижесінде Сақтанушының сақтандырылған мүлкіне келтірілген материалдық залалдың нәтижесінде туындаған Сақтанушының шаруашылық қызметіндегі үзіліс (тұрып қалу) салдарынан келтірілген шығын;
 - 3) аумақты тазарту - аумақты қалпына келтіру жұмыстарын жүргізуге қолайлы жағдайға келтіру үшін Сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру жағдайынан кейін жүзеге асырылуы тиіс шығындар.
14. Сақтанушының (Пайда алушының) заңға қарсы мүдделері сақтандыруға жатпайды.

3. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ

15. Осы Сақтандыру ережелеріне сәйкес, сақтандырылған мүліктің келесі оқиғалардың нәтижесінде (жиынтығында немесе олардың кез келген түрінде) зақымдалуы, жойылуы немесе жоғалуы сақтандыру жағдайы болуы мүмкін:

1) Өрт, найзағай.

Бұл оқиға бойынша мынадай шығындар өтеледі:

- жалынның, жану өнімдерінің, ыстық газдардың, өрт шыққан кездегі жоғары температураның сақтандырылған мүлкіне әсері;
- кездейсоқ шығарылған ыстық балқымалардың сақтандырылған мүлікке әсері (кемелердің өздері немесе осы балқымалар бар ыдыстардан басқа);
- найзағайдың электр разрядының сақтандырылған мүлкіне әсері (найзағай);
- сақтандырылған мүліктің өрттің алдын-алу және сөндіру үшін қолданылатын өрт сөндіру агенттеріне тигізуі.

Өрт дегеніміз - өрттің көтерілуі мен күтуі үшін арнайы жобаланған орындардан тыс жерде пайда болатын немесе осы орындардың сыртына шығып өздігінен өрбу қабілеті бар және материалдық шығын келтіретін бақыланбайтын өрт.

Найзағай соққысы дегеніміз - зарядталған ток сақтандырылған меншік арқылы өтетін және сақтандырылған мүлікке жылу, механикалық немесе электрлік әсер ететін найзағай электр разряды.

Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, келесілерден болатын залал осы оқиға бойынша өтеуге жатпайды:

- сақтандырылған мүлікті технологиялық процеске сәйкес өңдеу үшін отпен немесе жылумен өңдеу (мысалы: кептіру, пісіру, үтіктеу, кептіру, қуыру, балқыту, күйдіру, термиялық өңдеу және т.б. үшін);
- Сақтандыру шартында көрсетілген оқиғалардың (сақтандырылған тәуекелдердің) туындауынан болған әсердің туындау жағдайларын қоспағанда, жоғары температураның (қызып кету, ысып кету және т.б.) әсерінен сақтандырылған мүліктің жойылуы, зақымдалуы немесе жоғалуы;
- сақтандырылған электрондық жабдыққа (немесе электр желісіне қосылған басқа жабдыққа) қысқа тұйықталу тогының әсері, электр желісіндегі кернеудің немесе токтың жоғарылауы немесе электр желісіндегі шамадан тыс жүктеме.

2) Жарылыс.

Бұл оқиға бойынша жарылыстың нәтижесінде туындаған шығын өтеледі:

- бу қазандықтары, резервуарлар, газ қоймалары, газ құбырлары, құбырлар, машиналар, аппараттар және басқа да осыған ұқсас құрылғылар;
- газ, шаң және газ қоспасы.

Жарылыс - бұл қысқа уақыт ішінде шектеулі көлемде энергияны көп мөлшерде босатылуының қарқынды өтетін процесі.

Резервуардың жарылуы (бу қазандығы, газ қоймасы, газ құбыры, құбыр) осы резервуардың қабырғалары жыртылып, резервуар ішіндегі және сыртындағы қысымды теңестіру мүмкін болмаған кезде ғана жарылыс болып саналады. Егер мұндай резервуардың ішінде жарылыс өтпелі химиялық реакция нәтижесінде болса, онда оның қабырғалары сынған болмаса да, резервуарға келтірілген залал сақтандыру арқылы жабылады.

Шаң-газ қоспасының жарылуы алғашқы жарылыс импульсі шаңның (газдың) бұзылуына ықпал етсе, жарылыс болып табылады деп есептеледі.

Жарылғыш заттар - бұл химиялық қосылыстар немесе жылдам химиялық реакцияларға қабілетті заттардың қоспалары, олар көп мөлшерде жылуды, газдарды шығарып, осы немесе басқа нысанда жарылыстар үшін арнайы жасалған.

Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, келесілерден болатын залал осы оқиға бойынша өтеуге жатпайды:

- ішкі жану қозғалтқыштары немесе ұқсас машиналар мен қондырғылар жану камераларында болған жарылыстарға байланысты;
- олардың ішіндегі газ қысымына байланысты электрлік коммутациялық құрылғылар.

Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, келесілерден болатын залал осы оқиға бойынша өтеуге жатпайды:

- ішкі жану қозғалтқыштары немесе ұқсас машиналар мен қондырғылар жану камераларында болған жарылыстарға байланысты;
- олардың ішіндегі газ қысымына байланысты электрлік коммутациялық құрылғылар.

Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, динамит немесе басқа жарылғыш заттардың жарылуынан келтірілген залал өтелмейді.

3) Судың әсер етуі.

Бұл оқиға бойынша сумен құбыры, жылыту, кәріз жүйелеріндегі, өрт сөндіру жүйелеріндегі аварияның, сондай-ақ көршілес орын-жайлардан ену салдарынан судың сақтандырылған меншікке әсер етуінің нәтижесінде тигізілген залал өтеледі.

Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, келесілерден болатын залал осы оқиға бойынша өтеуге жатпайды:

- сақтандырылған үй-жайға сұйықтықтың, соның ішінде жаңбыр, қар, бұршақ немесе кірді ашық терезелер, есіктер арқылы, сондай-ақ әдейі жасалған немесе ыдырау нәтижесінде жасалған тесіктер нәтижесінде келтірілген залал;
- сақтандырылған ғимаратты немесе үй-жайды жөндеудің, қайта жаңғыртудың, қайта жоспарлаудың нәтижесінде келтірілген залал;
- орын-жайдағы ылғалдылықтың ұзақ уақыт әсер етуінен болатын зақым (зең, саңырауқұлақтар және т.б.);
- аязбен, тотпен немесе сумен жабдықтау, жылыту, кәріз, өртке қасы жүйелерінің табиғи тозуының салдарынан болған залал;
- Сақтанушының авариялық және тозған су құбыры, жылыту, кәріз, өртке қарсы жүйелерді пайдалануы, Сақтанушының осы жүйелерді пайдалану нормативтерін бұзуы немесе сақтамауы нәтижесінде келтірілген залал;
- құбырларға қосылған жүйелер мен аппараттарды, оның ішінде шүмектер, клапандар, резервуарлар, ванналар, радиаторлар, жылыту қазандықтары және басқаларын жөндеу немесе ауыстыру шығындары;
- сақтандырылған ғимараттар мен үй-жайлардан тыс орналасқан құбырларды жөндеу, ауыстыру немесе еріту шығындары.

4) Механикалық әсер.

Бұл оқиға бойынша:

- көлік құралдарының басуы;
- жануарлардың сақтандырылған мүлікпен соқтығысуы;
- ағаштардың, қардың, мұздың немесе өзге де заттардың құлауы;
- сақтандырылған мүлікке басқарылатын ұшатын объектілердің, олардың бөліктерінің құлауы нәтижесінде туындаған залал өтеледі.

Көлік құралдарының соқтығысуы дегеніміз - көлік құралдарының соқтығысу кезінде адамдар басқарғанына немесе қарамағандарына қарамастан, автобустардың, шағын автобустардың, автомобильдер мен жүк көліктерінің, троллейбустардың, өзі жүретін арнайы техниканың сақтандырылған мүлкімен кез-келген соқтығысуды білдіреді.

Басқарылатын ұшатын объектілердің, олардың бөліктерінің сақтандырылған мүлікке құлауы ұшақтардың, тікұшақтардың, ғарыш кемелерінің, әуе шарларының, авиациялық кемелер мен басқа да әуе кемелерінің, олардың бөліктерінің, сынықтарының немесе олардың жүктерінің (олардан заттардың), егер бұл әуе кемесін адамдар басқарған болса, сақтандырылған мүліктің құлауын білдіреді. немесе оларда адамдар болды, кем дегенде ұшудың бір кезеңі.

Механикалық әсер етумен сақтандыру, мүліктің жойылуынан (бүлінуінен) келтірілген залалдан басқа, сонымен қатар соққы толқыны, апат (авария) салдарынан жанармай бактарының жарылуы, сондай-ақ осы өрттен туындаған зиянға қолданылады.

Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, температураның өзгеруі, механикалық әсерден туындаған электр энергиясын, жылуды берудегі немесе ауаны салқындатудағы

үзілістердің нәтижесінде сақтандырылған мүлікке келтірілген залал осы оқиға бойынша өтеуге жатпайды.

5) Табиғи апаттар.

Бұл оқиға бойынша:

- жер сілкінісінің;
- су тасқынының;
- боранның, құйынның, дауылдың;
- атмосферадағы табиғи процестердің салдарынан желдің екпіні $17,2 \text{ м / с}$ асатын ауа массаларының екпінінің;
- көшкінің, қар көшкінінің, селдің;
- бұршақтың нәтижесінде туындаған залал өтеледі.

Жер сілкінісі - жер асты дүмпулері мен ауытқуларымен қатар жүретін жер қойнауында болатын табиғи процестердің нәтижесі.

Су тасқыны - қардың қарқынды еруі, қатты жаңбыр, судың жел толқыны, мұз кептелісі, бөгеттер мен бөгеттердің жарылуы, судың қалыпты ағуына кедергі келтіретін тау жыныстарына құлау салдарынан су массасының резервуардың қалыпты шекарасынан шығуы.

Боран, құйын, дауыл - екпіні $17,2 \text{ м/с}$ -тан асатын жел жылдамдығымен атмосферадағы табиғи процестерден туындаған ауа массаларының қозғалысы;

Жер көшкіні - бұл жердің ауырлық күшінің әсерінен топырақ массивтерінің төмен баурайға жылжуы.

Қар көшкіні - таудың баурайынан құлаған немесе сырғанайтын қардың массасы.

Сел - таулы өзендердің арналарында кенеттен пайда болатын нәсер немесе қардың еруі салдарынан болған тасқын сулар.

Бұршақ - бұл әртүрлі мөлшердегі мұз түзілімдері түрінде түсетін атмосфералық жауын-шашын түрі.

Жер сілкінісі, көшкін салдарынан болған залал, егер сақтандырылған ғимараттар мен құрылыстарды жобалау, салу және пайдалану кезінде, осы ғимараттар мен құрылыстар орналасқан аумақтың сейсмикалық және геологиялық жағдайлары ескерілген жағдайда ғана өтеледі. Жер сілкінісі салдарынан болған залал, егер жер сілкінісі сақтандыру аумағында құзыретті сейсмографиялық қызметтермен тіркелген болса және жер сілкінісі Рихтер шкаласы бойынша 5 (бес) балл немесе одан жоғары болған жағдайда ғана сақтандырылады.

Су тасқыны салдарынан залал су деңгейі немесе қар жамылғысы атқарушы биліктің өңірлік органдарымен, Қазақстан Республикасының гидрометеорологиялық қызметінің мамандандырылған бөлімшелерімен осы жерге белгіленген нормативтік деңгейден асқан жағдайда ғана өтеледі.

Атмосферадағы табиғи процестердің салдарынан желдің екпіні $17,2 \text{ м / с}$ -тан асатын жел кезінде ауа массаларының қозғалысы Қазақстан Республикасының гидрометеорологиялық қызметінің мамандандырылған бөлімшелерінің анықтамасымен расталады.

Тек Сақтандыру шартында арнайы қарастырылған жағдайда ғана Сақтандырушы дүкеннің терезелерін, витраждарды, шыныларды, терезе және есік шыныларын, сондай-ақ терезе мен есіктің рамалары немесе осындай шынылар бекітілген басқа жақтаулар $1,5$ шаршы метрден асатын зақымданғаны немесе жоғалғаны үшін өтеледі.

Егер Сақтандыру шартында өзгесі көзделмесе, осы оқиға бойынша мыналардың нәтижесінде туындаған залал өтеуге жатпайды:

- сақтандыру аумағында немесе оған тікелей жақын жерде жарылыс жұмыстарының, топырақты шығару, бос жерлерді толтыру, топырақты тығыздау, жер қазу немесе құрылыс-монтаждау жұмыстары, пайдалы қазбалардың кен орындарын барлау немесе игеру жұмыстарының жүргізілуінен туындаған құлау, тас көшкіні, көшкін немесе топырақтың құлауы;

- жауын-шашынның, қардың, бұршақтың немесе кірдің сақтандырылған үй-жайларына ғимараттардағы ашық саңылаулар арқылы ену, егер бұл саңылаулар 18 г / с немесе одан

жоғары желдің жылдамдығымен атмосферадағы табиғи процестердің салдарынан ауа массаларының қозғалуынан туындамаса;

- судың, оның ішінде жауын-шашынның, балқыманың, жер асты суларының, жер асты суларының көтерілуіне, шатырдың ағып кетуіне және т.б. салдарынан мүліктің зақымдануы.
- сақтандырылған ғимараттар мен құрылыстардың, сондай-ақ сақтандырылған мүлік орналасқан ғимараттар мен құрылыстардың тозуы.

Егер Сақтандыру келісімшартының әрекет ету мерзімі ішінде келесі 72 (жетпіс екі) сағат ішінде белгілі бір түрдегі бірнеше табиғи апат орын алса, онда мұндай жағдайлар бір сақтандыру жағдайы ретінде қарастырылады.

б) Үшінші тұлғалардың заңсыз әрекеттері.

Бұл оқиға бойынша:

- бұзумен тонаудың;
- тонаудың;
- мүлікті қасақана жоюдың немесе бүлдірудің;
- мүлікті абайсызда жоюдың немесе бүлдірудің;
- бұзақылықтың нәтижесінде туындаған залал өтеледі.

Бұзумен ұрлау ретінде сақтандырылған мүлікті мына жолдармен жасырын ұрлау түсіндіріледі:

- негізгі кілттерді, жалған кілттерді немесе басқа техникалық құралдарды қолдана отырып есіктер мен терезелерді сындыру. Жасанды кілттер - бұл негізгі кілттерді иеленуге құқығы жоқ адамдардың атынан немесе олардың хабарымен жасалған кілттер. Сақтандыру аумағынан мүліктің бір рет жойылу фактісі жалған кілттердің қолданылуын дәлелдеу үшін жеткіліксіз болып есептеледі. Негізгі кілттердің, жалған кілттердің және басқа да техникалық құралдардың қолданылуын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарының ресми қорытындысы растайды;

- сақтандырылған үй-жайдың ішінде мүліктің сақтау орны ретінде пайдаланылатын заттарды бұзу немесе оларды негізгі кілттермен, жалған кілттермен немесе басқа құралдармен ашу.

- ғимараттың құрылымдық элементтеріне (қабырғалар, едендер, төбе немесе шатыр, терезелер мен сөрелер) зақым келтіру;

- қаскүнем бұрын әдеттегідей кірген, жабық кеңістіктен заттарды тартып алу, ол олар жабық болғанша құпия түрде қала берді және орын-жайдан шыққан кезде негізгі кілттерді, жалған кілттерді немесе басқа техникалық құралдарды қолдану.

Сақтандырылған мүлікті мынадай жолдармен ашық ұрлау тонау болып түсіндіріледі:

- Сақтандырушыға немесе онымен жұмыс жасайтын адамдарға, өміріне қауіп төндірмейтін немесе қауіпті, олар сақтандырылған мүлікті тәркілеуге қарсылықтарын тоқтатуға бағытталған зорлық-зомбылық (бұдан әрі, Сақтандырушымен бірге жұмыс істейтін адамдар сақтандырылған мүлікті күту уақытша тапсырылған отбасы мүшелеріне теңестіріледі);

- Сақтандырушының немесе Сақтандырушыда жұмыс істейтін адамдардың немесе сақтандырылған объектіні күзетуді жүзеге асыратын күзет ұйымының қызметкерлерінің өмірі мен денсаулығына қауіп-қатер. Егер сақтандыру аумағы бірнеше сақтандырылған ғимараттардан тұрса, онда сақтандырылған ғимарат ішінде Сақтандырушының немесе онымен бірге жұмыс істейтін адамдардың денсаулығына немесе өміріне қауіп төнетін мүліктің тәркіленуі қарақшылық болып саналады;

- Сақтанушыдан немесе онымен бірге жұмыс істейтін адамдардан бұл адамдар дәрменсіз күйде болған кезде алып қою.

Сақтандыру шартында нақты келісілген жағдайда ғана, Сақтандырушы бақылау-кассалық машиналар мен брондалған бөлмелердің кілттерін қоспағанда, кілттері жоғалған ғимараттың құлыптарын немесе кілттерін ауыстыру құнын өтейді.

Сақтандырушы сонымен қатар сақтандырылған мүліктің ұрлануы салдарынан ғимараттың сақтандырылған құрылымдық элементтеріне (қабырғалар, едендер, төбелер, шатыр және т.б.) келтірілген залалды қалпына келтіру шығындарын өтейді.

Егер Сақтандыру шартында өзгесі көзделмесе, осы оқиға бойынша мыналардың нәтижесінде туындаған залал өтеуге жатпайды:

- Сақтанушыда (Сақтандырылушыда) жұмыс істейтін адамдар бұзумен ұрлық, тонау жасағанда;
- Сақтандырушы (Сақтандырылушы) осы тұлғаларға жалға, жалдау, жалға беру үшін берген сақтандырылған мүлікке қатысты үшінші тұлғалардың заңсыз әрекеттері;
- жетіспеу, із-түссіз жоғалту, жоғалу, заңсыз кірусіз ұрлау;
- бұзумен ұрлау немесе тонау кезінде сақтандыру келісімшартында көрсетілген арнайы сақтау орындарынан тыс тұрған құнды мүліктерді (қолма-қол ақшаны, акцияларды, облигацияларды, басқа да бағалы қағаздарды, бағалы металдар мен асыл тастарды) бұзумен ұрлау, тонау;
- егер сақтандыру келісімшартында сақтандырылған объектіге күзет дабылы орнатылып, қолданылуы қарастырылған болса, сақтандырылған объектінің қауіпсіздік жүйесі ажыратылған немесе істен шыққан кезде туындаған ұрлық;
- Сақтанушының (Сақтандырылушының), онымен жұмыс істейтін адамдардың немесе сақтандырылған мүліктің сақталуы сеніп тапсырылған басқа адамдардың әрекеттері (әрекетсіздігі).

7) Шыныларды, айналарды, сөрелерді сындыру.

Бұл жағдай бойынша ғимараттар мен құрылыстардың шыны элементтерінің сынуы (сындырылуы) нәтижесінде келтірілген шығын өтеледі.

Сақтандыру келісімшартында көрсетілген, қаңқаға (жақтауларға) енгізілген немесе оларды бекіту орындарына бекітілген ғимараттар мен құрылыстардың келесі шыны элементтері тәуекелге ұшырауы мүмкін:

- а) терезе мен есіктің шынылары;
- б) сөрелер;
- в) витраждар;
- г) айналар;
- д) қасбеттер мен қабырғаларды шынымен қаптау;
- е) шыныдан жасалған жарық күмбездер;
- ж) шыныдан немесе шыны тәрізді материалдардан жасалған жарнама белгілері.

Тараптардың келісімі бойынша, егер сақтандыру шарттары мен өтеу лимиті Сақтандыру шартында көрсетілген болса, Сақтандырушы келесі шығындарды өтейді:

- а) сынғанға ұқсас шыныға шұғыл ауыстыру мүмкін болмаған жағдайда, сынған шыныларды уақытша ауыстыру бойынша;
- б) сынған шыныларды ауыстыруға кедергі жасайтын заттарды орнату және бөлшектеу бойынша (жапқыштар, торлар және т.б.);
- в) егер олар жоғары қабаттардағы шыныларды ауыстыру үшін қажет болса, құрылыс ормандарын жалға алу және орнату бойынша;
- г) шыны сынған кезде жойылған жарнама ресімдеуін қалпына келтіру бойынша (кескіндеме, жазу, гравюра).

Сақтанушы міндетті:

- а) жылыту құрылғыларының (үрлеу құрылғылары, қыздырғыштар, кварцтық шамдар және т.б.) және ыстық судың көмегімен сақтандырылған шынының еруіне немесе ерітілуіне жол бермеуге;
- б) жылыту құрылғыларын, пештерді немесе жарнамалық жарықтандыру қондырғыларын сақтандырылған шыныдан кемінде 30 сантиметр қашықтықта орналастырыңыз;
- в) жалға алушыны орын-жайды уақытша иелену, пайдалану және басқару үшін үшінші тұлғаға берген жағдайда жоғарыда көрсетілген міндеттемелерді орындау қажеттілігі туралы хабардар етуге.

Егер Шартта өзгеше көзделмесе, *Шыны, айна, сөрелердің сынуы* тәуекелі бойынша келесілердің нәтижесінде келтірілген залал сақтандыру жағдайы, сақтандыру тәуекелі болып табылмайды және өтеуге жатпайды:

а) дұрыс орнатылмаған немесе кірістірілмеген шыны элементтерімен жұмыс кезінде пайда болған жарықтар, сондай-ақ сақтандырылған шыны элементтерін орнату, бөлшектеу, жөндеу, тасымалдау кезінде пайда болған жарықтар;

б) жылтыратылған беттерде немесе шынылардың айна жабындарында сызаттардың пайда болуы;

в) сақтандырылған шыныны кездейсоқ немесе қасақана бояу.

8) Өндірістік қызметтегі үзіліс тәуекелі

Бұл жағдай бойынша, осы Ережелердің 3.2-т. көрсетілген бір немесе бірнеше сақтандыру тәуекелдерінен туындаған өндірістік немесе коммерциялық қызметтің үзілуінен болатын шығындар тәуекелі жабылады. Осы тәуекел бойынша сақтандыру сыныбы - «басқа қаржылық шығындардан сақтандыру».

Осы тәуекел бойынша тек Сақтандырушы ғана Пайда алушы бола алады.

Осы тәуекел бойынша сақтандыру объектісі өндірісті тоқтату (тоқтата тұру) немесе өндірісті азайту нәтижесінде кірісті жоғалтуға / кірісті (шығындар) азайтуға байланысты Сақтанушының мүлдіктік мүдделері болып табылады.

Өндірістегі үзілістен болатын шығын мыналардан тұрады (Сақтандыру шартында тізімді бірге немесе бөлек таңдауға болады):

а) өндірістегі үзіліс кезеңіндегі Сақтанушының экономикалық қызметті жалғастыруға жұмсайтын ағымдағы шығыстары;

б) өндірістегі үзілістер нәтижесінде оның шаруашылық қызметінен түсетін пайданың жоғалуы.

Сақтандырушының шаруашылық қызметті жалғастыру бойынша ағымдағы шығындары - бұл Сақтанушы сөзсіз өндірістегі үзіліс кезеңінде шығатын шығындар, осылайша бүлінген немесе жойылған мүлік қалпына келтірілгеннен кейін, шаруашылық қызметті бұрын қалпына келтірілген мөлшерде қалпына келтіруге болатындай етіп қалпына келтіру. Шығын қалай өндірілді, нәтижесінде өндіріс үзілді. Мұндай шығындарға мыналар кіруі мүмкін:

а) сатылатын өнімнің, тауарлардың немесе қызметтердің көлеміне тәуелді емес сақтандырылған жұмысшылар мен қызметкерлердің жалақысының бөлігі;

б) әлеуметтік сақтандыру органдарына төленетін төлемдер, Сақтанушының өндірістік және коммерциялық қызметінің нәтижелеріне қарамастан оларға төленген басқа да осындай төлемдер;

в) егер Сақтанушы жалгерлік төлемдерді жалгерлік мүлдіктің жойылу (жоғалу), бүліну, жоғалу фактілеріне қарамастан төленетін болса, Сақтанушы өзінің шаруашылық қызметі үшін жалға берген үй-жайларды, жабдықтарды және басқа мүлдікті жалға алу;

г) Сақтанушының экономикалық қызметінің нәтижелеріне қарамастан төленетін салықтар мен алымдар;

д) белгіленген нормалар бойынша бүлінбеген негізгі құралдарға немесе олардың бүлінбеген бөліктеріне белгіленген нормалар бойынша амортизациялық аударымдар;

е) егер бұл қаражат Сақтанушының материалдық залал нәтижесінде үзілген шаруашылық қызметін инвестициялау үшін пайдаланылса, кредиттер немесе басқа да тартылған қаражаттары бойынша пайыз.

Сақтандыру шартында шығындар тізімін жиынтықта немесе кез келген комбинацияда таңдауға болады, сонымен қатар шығындардың қосымша түрлерімен толықтыруға болады.

Сақтанушының шаруашылық қызметінен түсетін пайданы жоғалту, егер оның өндірісі материалдық залалдың басталуымен үзілмесе, өндірістегі үзілістер кезеңінде алған пайдасына ғана қолданылады:

а) өнеркәсіптік және ауылшаруашылық кәсіпорындары үшін - өнімді шығару және сату есебінен;

б) қызмет көрсету саласындағы кәсіпорындар мен ұйымдар үшін - қызметтерді көрсету есебінен;

в) сауда және жабдықтау кәсіпорындары үшін - тауарларды сатудан.

16. «Зақымдану» тәуекеліне сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандырылған мүліктің зақымдануы кіреді, нәтижесінде сақтандырылған мүлікті қалпына келтіру мүмкін және экономикалық тұрғыдан мүмкін болады.

17. «Жоғалту» тәуекеліне мыналар кіреді:

1) Сақтандыру шартында көрсетілмеген үшінші тұлғалармен бұзып тонау арқылы сақтандырылған мүлікті ұрлау;

2) сақтандырылған мүліктің жойылуы – оның нәтижесінде мүліктің қалпына келтірілуі экономикалық тұрғыдан мүмкін емес болатын сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандырылған мүлікке келтірілген залал.

Бұл ретте, осы Сақтандыру ережелерінің аясында сақтандырылған мүлікті жою, сақтандыру жағдайы болған күні қалпына келтіру жөндеу құны сақтандыру уәкілетті органдардың, ұйымдардың немесе сарапшылардың бағалау (сараптама) актілеріне сәйкес сақтандыру сомасының 80 (сексен) пайызынан асатын залалды білдіреді. сәйкес лицензия.

18. Сақтандыру жағдайларының тізбесі Сақтандыру шартында белгіленеді.

19. Сақтандыру жағдайының басталуын, сондай-ақ оның салдарынан болған шығындарды дәлелдеу Сақтанушыға (Сақтандырылушыға, пайда алушыға) жүктеледі.

20. Егер сақтандырылған мүліктің жоғалуы (жойылуы) немесе бүлінуі мына кезде орын алса (жиынтықта), оқиға сақтандыру жағдайы болып танылады:

1) Сақтандыру шартының (сақтандыру арқылы қорғалудың) әрекет ету мерзімінің ішінде;

2) сақтандыру аумағында;

3) Сақтандыру шартында көрсетілген бір немесе бірнеше сақтандырылған тәуекелдердің туындауына байланысты.

4. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНАН ӨЗГЕШЕ ЖАҒДАЙЛАР ЖӘНЕ САҚТАНДЫРУДАҒЫ ШЕКТЕУЛЕР

21. Осы Ережелердің 3-тарауында аталған шығынды өтеу бойынша шектеулерден басқа мыналардың нәтижесінде туындаған шығынды өтеу сақтандыру жағдайы болып табылмайды:

1) мемлекеттік органдардың өкімі бойынша алу, тәркілеу, реквизициялау, тұтқындау немесе жою;

2) Сақтанушының (Сақтандырылушының) сақтандырылған мүлікті сақтау, пайдалану және күту жөніндегі нұсқаулықтарды бұзуы, сондай-ақ осы мүлікті ол мақсаттан өзге мақсаттарда пайдалану;

3) Сақтанушының (Сақтандырылушының) өрт қауіпсіздігі ережелерін, жанғыш және жарылғыш заттар мен заттарды сақтау ережелерін, жұмыс қауіпсіздігін және басқа осыған ұқсас талаптарды бұзуы;

4) құрылыс-монтаждау, жөндеу және әрлеу және іске қосу жұмыстарын жүргізу;

5) тозу, даттану, коррозия, зең, саңырауқұлақтар, дымқыл немесе құрғақ шірік, біртіндеп нашарлау, жасырын ақаулар, баяу дамып келе жатқан деформация немесе бұрмалану, жәндіктердің қалдықтары, кез келген түрдегі паразиттердің (микробтардың), кеміргіштердің әрекеттерін қоса алғанда, бірақ олармен шектелмей тұрақты себептер;

6) егер құлау сақтандыру жағдайынан туындамаса, ғимараттардың немесе олардың бөліктерінің құлауы;

7) мүлікті сақтандыру жағдайы кезінде немесе одан кейін тікелей бірден ұрлау немесе ұрлау;

8) Сақтанушының, Сақтандырылушының, пайда алушының немесе олардың өкілдерінің, сондай-ақ өз атынан әрекет ететін адамдардың ниеті, бірақ Сақтанушының, Сақтандырылушының және/немесе пайда алушының білімі мен мүдделері, сондай-ақ көрсетілген адамдардың кез-келгені сақтандырылған мүлікті өңдеудің белгіленген ережелерін қасақана бұзғаны;

9) Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) немесе сақтандырылған мүліктің, бүлінуге әкеп соқтыратын іс-әрекеттің сақталуы сеніп тапсырылған адамның қасақана тапсыруы немесе келісуі;

10) Сақтанушы (Сақтандырылушы, пайда алушы) немесе сақтандыру жағдайымен тікелей себепті байланысы бар сақтандырылған мүлкін сақтау тапсырылған адам жасаған құқық бұзушылық;

11) Сақтанушының (Сақтандырылушының, пайда алушының) немесе сақтандырылған мүліктің сақталуын сеніп тапсырған тұлғаның сақтандырылған мүлікті Сақтандырушыға ескертусіз жалдауға, жалдауға, білім беру, ғылыми-зерттеу немесе спорттық мақсаттар үшін пайдалануына;

12) алкогольдік, есірткі немесе басқа да мас күйіндегі адамдардың әрекеттері, егер аталған адамдар сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға басталған кезде Сақтанушымен және/немесе Пайда алушымен еңбек немесе азаматтық-құқықтық қатынастарда болса;

13) кибер-шабуылдар немесе компьютерлік вирустың әсері;

14) сақтандырылған электрондық жабдыққа (немесе электр желісіне қосылған басқа жабдыққа) қысқа тұйықталу тогының әсері, электр желісіндегі кернеудің немесе токтың жоғарылауы, электр торабындағы шамадан тыс жүктеме;

15) Сақтанушының (Сақтандырылушының) жанғыш, улы, жарылғыш және коррозиялық материалдарды пайдалануы және сақтауы, қалдықтарды сақтауы немесе жоюы;

16) асбесттің ағуы немесе шығарылуы;

17) Сақтандыру шартында сақтандыру жағдайы ретінде көрсетілмеген оқиғалар (зиянның себептері, тәуекелдер).

22. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, мүліктің жоғалуы (жойылуы), зақымдануы сақтандыру жағдайы болып табылмайды:

1) ядролық жарылысқа, радиациялық немесе радиоактивті инфекцияға ұшырау;

2) әскери операциялар;

3) азаматтық соғыс, кез-келген халықтық толқулар, тәртіпсіздіктер немесе ереуілдер, билікті басып алу, локауттар және олардың салдары;

4) террористік актілер, саяси себептер бойынша заңға қарсы әрекеттер;

5) сақтандырылған мүлікті Сақтандырушының жазбаша келісімінсіз үшінші тұлғаның иелігіне (пайдалануға) беру;

6) жалданған, жалдауға берілген, жалға алынған сақтандырылған мүліктің қайтарылмауы.

23. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтандырушы өтемейді (оның ішінде сақтандыру жағдайынан туындаған жағдайларды қоса):

1) сақтандыру жағдайымен және оны уәкілетті органдарда дәлелдеумен байланысты істерді жүргізу шығыстары (ксерокөшірмелер, нотариаттық куәландыру шығындары, сараптама, қорғаушы, өкіл, аудармашы қызметтеріне және т.б.);

2) жалға алу, қонақ үйде тұрақтау, автотұрақ, күзет, эвакуатор және т.б. шығыстары;

3) іссапар шығыстары;

4) тауарлық түрін жоғалту;

5) үшінші тұлғаларға келтірілген зиянды өтеу шығыстары;

6) моральдық зиян;

7) әкімшілік айыппұлдар, мемлекеттік баждар, алымдар және т.б.

8) өндірісті тоқтата тұрумен, жоғалған пайдамен, бағамдық айырмашылықпен, қаржылық міндеттемелерді кешіктіргені үшін тұрақсыздық айыбымен (айыппұлдармен, өсімпұлдармен) байланысты қаржылық шығыстар және т.б.

24. Сондай-ақ патогенді немесе улы биологиялық немесе химиялық заттарды заңсыз пайдаланудан туындайтын немесе тікелей немесе жанама түрде туындаған зиян немесе шығыстар, сонымен бірге бір уақытта немесе одан кейін болған кез келген басқа оқиғаларға қарамастан алынып тасталады.

25. Сақтандырылған мүліктің зақымдануы және/немесе бұзылуы мыналардан туындаған жағдайларды қоспағанда, инфекциядан және/немесе ластанудан болған кез келген залал алынып тасталады:

1) сақтандыру жағдайының туындауы нәтижесінде пайда болған ластану және/немесе инфекция;

2) инфекция және/немесе ластану салдарынан туындаған сақтандыру жағдайы.

Сақтандырушы мынадай шығындар үшін жауап бермейді:

1) сақтандыру сомасынан (Сақтандырушының жауапкершілік лимитінен) асып кеткен;

2) Сақтандыру шартында көрсетілмеген болса.

26. Сақтандырушы Сақтанушының (Сақтандырылушының) шығындарды азайту, сақтандырылған мүлікті құтқару және сақтау бойынша ақылға қонымды және қол жетімді шараларды қасақана қолданбауының салдарынан болған залалдарға байланысты сақтандыру төлемдерін жүзеге асырудан босатылады.

27. Сақтандырушы егер сақтандыру жағдайы мыналардың салдарынан орын алса, Сақтанушыға сақтандыру төлемін төлеуден толығымен немесе ішінара баса тартуға құқылы:

1) Сақтанушының, Сақтандырылушының және (немесе) Пайда алушының, қажетті қорғану және аса қажетті жағдайда жасалған іс-әрекеттерді қоспағанда, сақтандыру жағдайын тудыруға бағытталған не оның басталуына ықпал ететін қасақана жасалған іс-әрекетінің;

2) Сақтанушының, Сақтандырылушының және (немесе) Пайда алушының Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіппен сақтандыру жағдайымен себептік байланыстағы қасақана қылмыстық немесе әкімшілік құқық бұзушылықтар деп танылған әрекеттерінің салдарынан болса;

3) Сақтанушының (Сақтандырылушының) осы Ережелердің 7-тарауының 51-тармағының 5)-9) тармақшаларында көрсетілген міндеттерді орындамаса.

29. Сондай-ақ келесі жағдайларда Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту үшін негіз болуы мүмкін:

1) Сақтанушының Сақтандырушыға, сақтандыру объектісі, сақтандыру тәуекелі, сақтандыру жағдайы және оның зардаптары туралы көрінеу жалған мәліметтер хабарлауы;

2) Сақтанушының (Сақтандырылушының) Сақтандыру шартында белгіленген міндеттемелер мен шарттарды орындамауы;

3) Сақтанушының Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының белгілері бар және/немесе оның салдарынан сақтандыру жағдайының туындауы мүмкін оқиғаның туындағаны туралы Сақтандыру шартында белгіленген тәртіпте және мерзімдерде хабарламауы немесе уақтылы хабарламауы. Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) көрсетілген іс-әрекеттерді белгілі себептермен орындай алмаса және оны құжаттармен растаса;

4) Сақтанушының (Пайда алушының) сақтандыру жағдайы басталуының мән-жайын тексеруде және одан келген залалдардың мөлшерін белгілеуде Сақтандырушыға кедергі жасауы, оның ішінде зақымдалған мүлікті қарау үшін ұсынбауы;

5) Сақтанушының сақтандыру жағдайынан туындаған шығындарды азайту шараларын қасақана қолданбауы;

6) сақтандыру жағдайының сақтандыру аумағынан немесе сақтандыру арқылы қорғалудың әрекет ету кезеңінен тыс жерде туындауы;

7) егер Сақтанушы тиісті өтемақыны шығын келтіруге кінәлі тұлғадан алған болса;

8) егер сақтандыру жағдайы туындаған сәтте Сақтандыру шарты күшіне енбесе;

9) Сақтанушы сақтандыру жағдайының туындау фактісін растайтын, осы Ережелердің 10-тарауында көрсетілген құжаттар тізбесін толық ұсынбаған жағдайда;

10) Сақтанушының сақтандыру жағдайының басталғандығы үшін жауапты адамға талап қою құқықтарынан бас тартуы, сондай-ақ Сақтандырушыға талап ету құқығын өткізу үшін қажетті құжаттарды беруден бас тартуы.

29. Сақтандырушының Сақтанушының жолсыз іс-әрекетіне орай оған сақтандыру төлемін төлеуден босату, осымен бір мезетте Сақтандырушыны Сақтандырылушыға немесе Пайда алушыға сақтандыру өтемін төлеуден босатады.

30. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүргізуден бас тартуына Сақтанушы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпте шағымдана алады.

31. Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) егер:

- шығынды Сақтанушыға шығын келтірілуі үшін жауапты тұлға өтеген болса;
- талап ету мерзімінің ішінде заң күшімен немесе осы Ережелерге сәйкес Сақтанушының немесе Пайда алушыны сақтандыру төлемін алу құқығынан толығымен немесе ішінара айырса алынған сақтандыру сомасын (оның тиісті бөлігін) Сақтандырушыға қайтаруға міндетті.

33. Сақтандыру шартында өзге де сақтандыру жағдайларының ерекшеліктері және (немесе) сақтандырудағы шектеулер белгіленуі мүмкін.

5. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫ. ФРАНШИЗА

34. Сақтандыру сомасы – сақтандыру объектісі сақтандырылған және сақтандыру жағдайы басталған кездегі Сақтандырушының жауапкершілігінің шекті көлемін білдіретін ақша сомасы.

35. Егер Сақтандыру шартымен өзгеше көзделмесе, онда мүлікті сақтандыру бойынша сақтандыру сомасы мыналар үшін белгіленеді:

1) ғимараттар, құрылыстар үшін – тозуын және пайдалану – техникалық жай-күйін есепке ала отырып, аталған аймақтағы, қаланың ауданындағы нарық құнынан шыға отырып, ғимараттар, құрылыстар құны;

2) машиналар, жабдықтар, инвентарь, үй тұрмысындағы мүлік үшін –тозуын шегергендігі, ұқсас затты сатып алу үшін қажетті сомадан шыға отырып;

3) Сақтанушы сатып алған тауарлы-материалдық құндылықтар үшін (оның ішінде шикізат, жартылай фабрикаттар) – шартты жасасу сәтіне сатып алу бағасынан шыға отырып;

4) Сақтанушы дайындайтын тауарлы-материалдық құндылықтар үшін – Сақтандыру шартын жасасу сәтіне кәсіпорынның нақты шығыстарынан шыға отырып;

5) ішкі әрлеу үшін – материалдардың тозуын, жөндеу жұмыстарын жүргізуді және материалдарды жөндеу алаңына жеткізуді шегергенде және құжаттамалық дәлелдемелер болмаған кезде жөндеу немесе ауыстыру элементтерін және (немесе) инженерлік жабдықтарды ауыстыру үшін материалдар, жабдықтар мен қосалқы бөлшектерді сатып алудың құжатталған құны мөлшерінде ұқсас материалдарды, жиһаз элементтерін және (немесе) инженерлік жабдықтарды жөндеу үшін қосалқы бөлшектерді, материалдардың тозуын, жөндеу жұмыстарын есептегенде, сатып алу құны мөлшерінде жөндеу орнына материалдарды және жеткізу;

6) үшінші тұлғалармен шарт бойынша қарым-қатынас негізінде Сақтанушының пайдалануындағы мүліктер үшін – Сақтанушының мүліктік жауапкершілігі мөлшерінде, алайда осы Ережелермен анықталатын мүлік құнынан артық емес.

36. Сақтандыру сомасы Сақтандыру шартында тараптардың келісімі бойынша белгіленеді және мүліктің Сақтандыру шарты жасалған күндегі нақты құнынан аспауы керек.

37. Егер Сақтандыру шартымен анықталған сақтандыру сомасы мүліктің сақтандыру құнынан асып кетсе, сот Сақтандыру шартын жасасу кезіндегі сақтандыру құнынан асатын сақтандыру сомасының бөлігінде жарамсыз деп тануы мүмкін.

38. Тараптардың келісімі бойынша Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушының жауапкершілік лимиттері белгіленуі мүмкін, оның ішінде мыналарға қатысты:

1) жекелеген мүлік түрлеріне;

2) жекелеген сақтандыру тәуекелдеріне;

3) сақтандыру жағдайы туындаған кезде өтелетін жекелеген шығыстар түрлеріне.

39. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру сомасы (Сақтандырушының жауапкершілік лимиті) жасалған сақтандыру төлемінің сомасына азайтылады.

40. Сақтандыру оқиғасы нәтижесінде зақымданған мүлікті қалпына келтіргеннен кейін Сақтанушы Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру сомасын сақтандыру құнының тиісті

мөлшеріне және (немесе) қосымша сақтандыру сыйлықақысы төленген жағдайда Сақтандырушының жауапкершілігінің лимитін бастапқы мөлшерге дейін арттыруға құқылы.

41. Франшиза - Сақтандырушыны сақтандыру шарттарында қарастырылған белгілі бір мөлшерден аспайтын зиянды өтеуден босату.

Шартты франшизада Сақтандырушы белгіленген франшиза мөлшерінен аспайтын зиянды өтеуден босатылады, бірақ егер оның мөлшері осы сомадан асып кетсе, залалды толық көлемде өтеуге міндетті.

Шартсыз франшизада келтірілген залал барлық жағдайларда белгіленген сома шегерілгеннен кейін өтеледі.

42. Қолданылатын франшизаның түрі мен мөлшері Сақтандыру шартында белгіленеді.

6. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫ. ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ ЖӘНЕ МЕРЗІМДЕРІ

43. Сақтандыру сыйлықақысы – Сақтанушының Сақтандырушыға, соңғысы Пайда алушыға Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде сақтандыру төлемін жүргізуге міндеттемелер қабылдағаны үшін төлеуге міндетті ақша сомасы.

44. Сақтандыру сыйлықақысының мөлшері Сақтандырушымен белгіленген сақтандыру тарифінің негізінде, мүліктің түрі мен сипатына, оны сақтау (пайдалану) аумағына, шарттарына және мерзіміне, сақтандыру тәуекелдерінің жинағына, Сақтандыру шартының әрекет ету мерзіміне және т.б. тәуелді есептеледі.

45. Сақтанушы сақтандыру сыйлықақысын Қазақстан Республикасының валютасымен төлейді.

46. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген жағдайларда сақтандыру сыйлықақысы шетел валютасымен төленуі мүмкін (валюталық баламада).

47. Сақтандыру сыйлықақысы бір уақытта немесе бөліп-бөліп төленеді, аударыммен немесе қолма-қол ақшамен төленеді (Қазақстан Республикасының заңнама талаптарына сәйкес).

Сақтандыру сыйлықақысын төлеудің тәртібі мен мерзімі Сақтандыру шартында белгіленеді.

48. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе (тараптардың өзге шарттар туралы жазбаша келісімі болмаса), Сақтанушы сақтандыру сыйлықақысын (кезекті сақтандыру жарнасын) Сақтандыру шартында көрсетілген мерзімде уақтылы төлемеген жағдайда, Сақтандырушы:

1) сақтандыру сыйлықақысы (кезекті сақтандыру жарнасы) төленбеген күннен бастап біржақты тәртіпте Сақтандыру шартын бұзуға;

2) егер сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға оны енгізу мерзімі өткен сақтандыру сыйлықақысы төленгенге дейін (кезекті сақтандыру жарнасы) болса, сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға;

Егер сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға оны енгізу мерзімі өткен сақтандыру сыйлықақысы төленгенге дейін (кезекті сақтандыру жарнасы) болса, сақтандыру төлемінің мөлшерін анықтаған кезде, мерзімі өткен сақтандыру сыйлықақысының (кезекті сақтандыру жарнасының) сомасы шегеріледі.

49. Сақтандыру шарты бір жылдан кем мерзімге жасалған кезде, сақтандыру сыйлықақысы Сақтандыру шартының іс жүзінде әрекет еткен күндер саны үшін (про-рата) есептеледі.

7. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ ЖӘНЕ МІНДЕТТЕРІ

50. Сақтанушы құқылы:

1) Сақтандыру шартын жасасу кезінде, егер ол құпия ақпарат болмаса, Сақтандырушының жылдық қаржылық есебімен танысуға;

2) Ережелермен танысуға, Сақтандырушыдан сақтандыру шарттарын, оның Сақтандыру шарты бойынша құқықтары мен міндеттерін түсіндіруді талап етуге, Ереженің көшірмесін алуға;

3) ол жоғалған жағдайда қағаз нысанда ресімделген сақтандыру шартының телнұсқасын алуға немесе сақтанушының сақтандыру шартын жасасу кезінде көрсеткен электрондық пошта мекенжайына электрондық сақтандыру шартын қайта алуға құқылы;

4) жоғалған жағдайда Сақтандыру шартының дубликатын алуға;

5) мүлікке келтірілген залалдың мөлшерін бағалау үшін тәуелсіз сарапшының қызметтерін пайдалануға;

6) Сақтандырушының сақтандыру жағдайын тергеу барысымен танысуға;

7) сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімде сақтандыру төлемін алуға;

8) осы Ережелерде (Шартта) белгіленген тәртіппен Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға;

8) Сақтандырушының сақтандыру төлемдерін жүзеге асырудан бас тарту немесе оның мөлшерін азайту туралы шешіміне Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен наразылық білдіруге.

51. Сақтанушы міндетті:

1) Сақтандыру шартын жасасқан кезде, Сақтандырушыға өзіне белгілі болған барлық жағдайлар туралы, сақтандыру жағдайының ықтималдығын және оның туындауынан болатын шығындардың мөлшерін айқындау үшін хабарлауға;

2) басқа сақтандыру компанияларымен сақтандыру объектісіне қатысты жасалған және жасалған барлық сақтандыру шарттары туралы Сақтандырушыны хабардар етуге;

3) Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіпте және мерзімде сақтандыру сыйлықақысын төлеуге;

4) Сақтандырушыға сақтандыру тәуекелінің жай-күйі туралы хабарлауға;

5) сақтандыру аймағындағы су құбыры, кәріз, жылыту жүйелерінің, өрт сөндіру жүйелерінің дұрыс жұмыс істеуін, оларға уақтылы қызмет көрсетілуін және жөнделуін қамтамасыз етуге;

6) сақтандырылған мүлікті жерден (еденнен) кемінде 20 сантиметр қашықтықта қоймаларға орналастыруға;

7) сақтандырылған ғимараттарды (құрылыстарды) күрделі жөндеуге немесе басқа мақсаттарға 60 күнтізбелік күннен астам мерзімге босатқан кезде сақтандыру аумағындағы су құбыры, бу, кәріз, жылыту жүйелерін, өрт сөндіру жүйелерін ажыратуға және уақытылы босатылуын қамтамасыз етуге;

8) қолданыстағы заңнамада, нормативтік актілерде немесе Сақтандыру шартында көзделген мүлікті қорғау және құндылықтарды сақтау ережелерін сақтауға;

9) жұмыстан тыс уақытта, сақтандырылған орын-жайлар мен қоймалардың, сондай-ақ құндылықтар сақталатын орындардың құлыпталуын қамтамасыз етуге, осы жерлерде Сақтандыру шартында немесе нормативтік құжаттарда көзделген қауіпсіздік дәрежесін қамтамасыз ету үшін барлық шараларды қабылдауға;

10) Ереженің (Сақтандыру шартының) талаптарын сақтауға;

11) Сақтандырылушыны сақтандырудың шарттарымен таныстыруға. Сақтандырылушының Сақтандыру шартының талаптарын бұзуы оларды Сақтанушының бұзуы ретінде қарастырылады;

12) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға басталған кезде және (немесе) оның салдарынан сақтандыру жағдайы басталуы мүмкін оқиға басталған кезде ол туралы Сақтандырушыны хабардар етуге және осы Ережелерде (Сақтандыру шартында) белгіленген тәртіппен және мерзімде қажетті іс-әрекеттерді жасауға;

13) осы Ережелердің 10-тарауына (Сақтандыру шартының талаптарына) сәйкес, сақтандыру төлемі туралы шешім қабылдауға Сақтандырушыға барлық қажетті және қажетті құжаттарды ұсынуға;

14) дереу, бірақ үшінші тұлғадан сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген залал үшін өтемақы (өтемақы) алған күннен бастап бес банктік күннен кешіктірмей бұл туралы Сақтандырушыға жазбаша түрде хабарлауға және алынған сақтандыру төлемінің тиісті бөлігін қайтаруға;

15) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталуына жауапты тұлғаға талап ету құқығын беруді, оның ішінде мұндай құқықты іске асыру үшін қажетті құжаттарды ұсынуды қамтамасыз етуге;

15) Сақтандыру шартының талаптары мен сақтандыру сыйлықақылары мен төлемдерінің мөлшері туралы құпиялылықты сақтауға;

16) сақтандыру жағдайынан болған залалды азайту жөнінде шаралар қолдануға;

17) Сақтандырушыға Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға хабарланған жағдайларда белгілі болған елеулі өзгерістер туралы, егер мұндай өзгерістер Сақтандыру шартының әрекет ету мерзімінде сақтандыру тәуекелінің артуына айтарлықтай әсер етуі мүмкін болса, дереу хабарлайды.

52. Сақтандырушы құқылы:

1) Сақтандыру шартын жасағанға дейін сақтандыруға жататын мүлікті қарап шығуға;

2) сақтандыру мерзімі ішінде сақтандыру тәуекелінің жай-күйін, оның Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушы берген ақпаратқа сәйкестігін тексеруге;

3) сақтандырылған мүлікті құтқару шығындарын азайту іс-шараларына қатысуға. Сонымен бірге, Сақтандырушының аталған іс-шараларға қатысуы оқиғаның сақтандыру жағдайы ретінде танылуын растамайды;

4) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен жағдайларын дербес анықтауға, оның ішінде сақтандырылған мүлікті және келтірілген залалдың мөлшерін анықтау бойынша іс-әрекеттерді тексеруге, қажет болған жағдайда залалдың мөлшерін анықтау үшін сараптама тағайындауға;

5) тиісті мемлекеттік органдар мен ұйымдардан (полициядан, өрт сөндіру органдарынан, төтенше жағдайлар қызметтерінен, ішкі істер органдарынан, Төтенше жағдайлар министрлігінің қызметтерінен, медициналық-әлеуметтік түзету жөніндегі наркологиялық орталықтан) өз құзыреті негізінде, сақтандыру жағдайының басталуын және келтірілген залалдың мөлшерін растайтын құжаттарды сұратуға ;

б) Сақтанушыдан (Сақтандырылушыдан) сақтандыру жағдайының фактісін, оның туындау себептері мен жағдайларын, осы Ережелердің 10-тарауында көрсетілген зиянның мөлшерін анықтау үшін қажетті құжаттарды талап етуге;

7) сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру туралы шешімді құзыретті органдардың деректері мен құжаттары негізінде барлық жағдайлар анықталғанға дейін Сақтандырушыға жазбаша түрде хабарлама жіберіп, кейінге қалдыру туралы шешім қабылданған күннен бастап бес жұмыс күнінен кешіктірмеуге;

8) осы Ережелерде (Сақтандыру шартында) және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген негіздер бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырудан немесе оның мөлшерін азайтудан бас тартуға немесе Сақтанушыға (Сақтандырылушыға, Пайда алушыға) жазбаша хабарлама жіберу арқылы оқиғаны сақтандыру жағдайы деп танымауға;

9) қалпына келтірілген (сақтандыру жағдайынан кейін) мүлікті қарау үшін ұсынуды талап етуге;

10) Сақтанушы (Сақтандырылушы) Сақтандыру шартының талаптарын бұзған жағдайда Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға.

53. Сақтандырушы міндетті:

1) Сақтанушыны сақтандыру талаптарымен (осы Ережемен) таныстыруға, егер сақтандыру шарты сақтанушыға сақтандыру полисін бере отырып, осы Ережеге қосылу жолымен жасалған болса, осы Ереженің көшірмесін ұсынуға (жіберуге);

2) сақтандыру жағдайы туралы хабарламаны дереу тіркеуге;

3) сақтандыру жағдайы басталған кезде, Ережелерде (Сақтандыру шартында) белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімде сақтандыру төлемін жүзеге асыруға;

4) Сақтанушыға (Сақтандырылушыға) сақтандыру жағдайы туындаған кезде шығынды азайту үшін шеккен ақылға қонымды және орынды шығыстарын өтеуге;

5) Сақтанушы (Сақтандырылушы) немесе жәбірленуші (Пайда алушы) немесе олардың өкілі сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін қажетті барлық құжаттарды ұсынбаған жағдайда, оларға Сақтандыру шартында белгіленген мерзімде жоқ құжаттар туралы хабарлауға;

6) сақтандырудың құпиялылығын қамтамасыз етуге.

7) Сақтанушының өтініші негізінде қағаз нысанда ресімделген сақтандыру шарты жоғалған жағдайда оған сақтандыру шартының телнұсқасын беруге немесе Сақтанушының сұрауы бойынша сақтандыру шартын жасасу кезінде өзі көрсеткен Сақтанушының электрондық поштасының мекенжайына электрондық сақтандыру шартын қайта жіберуге.

54. Пайда алушы құқылы:

1) Сақтанушыдан және Сақтандырушыдан сақтандырудың шарттары туралы ақпарат алуға;

2) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы хабарлауға;

3) сақтандыру жағдайын тергеуге қатысуға;

4) Сақтандыру шартында белгіленген тәртіппен және жағдайларда сақтандыру төлемін алуға.

55. Сақтандырушының, Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) Қазақстан Республикасының заңнамасында, осы Ережелерде, Сақтандыру шартында белгіленген өзге де құқықтары мен міндеттері бар.

8. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ КЕЗЕҢІНДЕ САҚТАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛІН ҰЛҒАЙТУДЫҢ САЛДАРЫ

56. Сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде Сақтанушы (Сақтандырылушы) дереу, бірақ ол белгілі болған күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей өзіне белгілі болған, Сақтандырушыға Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға хабарлаған жағдайлардағы елеулі өзгерістер туралы жазбаша түрде хабарлауға міндетті.

57. Кез келген жағдайда келесі өзгерістер маңызды болып танылады:

1) сақтандыру объектісінің сипаттамаларының өзгеруі;

2) мүлікті сақтандыру аумағынан тыс жерде пайдалану;

3) Сақтанушының (Сақтандырылушының) тұрғылықты жерін өзгертуі;

4) меншік құқығын басқа тұлғаға беру;

5) мүлікті мүліктік жалдауға (жалға алуға), лизингке, жалға алуға, кепілге және басқа да ауыртпалықтарға беру;

6) сенімхат беру немесе мүлікке билік ету құқығын беру;

7) өндірісті тоқтату немесе оның сипатының айтарлықтай өзгеруі;

8) Сақтанушының (Сақтандырылушының) экономикалық қызметті ұзақ мерзімге (60 күнтізбелік күннен астам) тоқтатқан;

9) сақтандыру туралы өтініште көрсетілген мүлікті пайдалану мақсаты өзгерген;

10) ғимараттарды, құрылыстарды бұзу, қайта құру немесе қайта жарақтандыру, сондай-ақ тікелей іргелес ғимараттар мен үй-жайларды жөндеу немесе осындай ғимараттарға тіреуіштер немесе лифттер орнату;

11) сақтандыру жағдайының басталуына қарамастан мүліктің елеулі бүлінуі немесе жойылуы;

12) сақтандырылған мүлік орналасқан ғимаратқа немесе үй-жайға іргелес орналасқан үй-жайларды ұзақ мерзімге (60 күнтізбелік күннен астам) босату;

13) Сақтанушы (Сақтандырылушы) сақтандырылған үй-жайлардағы және құлыптардағы құлыптарды егер бұғаттаулардың кілттері жоғалған болса, оларды дереу ауыстыру бойынша шаралар қабылдамаған;

14) құнды мүлікке берілген қойманы жою немесе ауыстыру немесе сақтау объектілерінің қауіпсіздігінің дәрежесін өзгерту;

15) қосарлы сақтандырудың болуы;

16) сақтандыру туралы өтініште және Сақтандыру шартында көрсетілген мәліметтердің өзгеруі.

58. Сақтандыру тәуекелінің артуына әкелетін жағдаяттар туралы хабардар болған Сақтандырушы, Сақтандыру шартының талаптарын өзгертуді және сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына сәйкес қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге құқылы.

Егер Сақтанушы немесе Сақтандырылушы Сақтандыру шартының немесе сақтандыру сыйлықақысының қосымшасының талаптарын өзгертуге қарсылық білдірсе, Сақтандырушы Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған ережелерге сәйкес Сақтандыру шартының бұзылуын талап етуге құқылы.

59. Егер Сақтанушы (Сақтандырылушы) осы тараудың 56-тармағында қарастырылған міндеттемелерді орындамаса, Сақтандырушы Сақтандыру шартын бұзуды және оның бұзылуынан келтірілген залалдардың орнын толтыруды талап етуге құқылы.

60. Егер сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына себеп болатын жағдайлар жойылып кетсе, Сақтандырушы Сақтандыру шартын бұзуды талап етуге құқылы емес.

9. САҚТАНУШЫНЫҢ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ ТУЫНДАҒАН КЕЗДЕГІ ІС-ҚИМЫЛЫ

61. Сақтандыру жағдайының белгілері бар және (немесе) салдары сақтандыру жағдайы басталуы мүмкін оқиға туындаған кезде Сақтанушы (Сақтандырылушы) міндетті:

1) ықтимал шығындардың алдын алу немесе азайту үшін барлық ақылға қонымды және қол жетімді шараларды, соның ішінде бүлінген мүлікті сақтау және сақтау шараларын, сондай-ақ Сақтандырушының тиісті нұсқауларын орындау (егер олар болса). Сонымен қатар, мұндай нұсқаулықтар Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндетін мойындау ретінде қарастырыла алмайды);

2) уәкілетті мемлекеттік және басқа құзыретті органдармен оқиғаның құжатталуын қамтамасыз етеді;

3) мүмкіндігінше тезірек, бірақ кез-келген жағдайда мереке мен демалыс күндерін қоспағанда, 3 (үш) күннен кешіктірмей (егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе), ол оқиға туралы білген немесе білуі керек болған кезден бастап хабарлаңыз. оған Сақтандырушыдан немесе оның уәкілетті өкілінен болған оқиғаның мән-жайы, келтірілген зиянның түрлері мен болжамды мөлшері туралы барлық мәліметтерді хабарлау және Сақтандырушымен одан әрі әрекеттерді келісу, сондай-ақ Сақтандырушы белгілеген нысанда жазбаша өтініш беру.

4) бүлінген мүлікті сақтандыру жағдайы басталған кезде пайда болған түрінде Сақтандырушы тексергенге дейін сақтауға құқылы. Сақтанушы келтірілген зиянның көрінісін егер ол қауіпсіздік тұрғысынан талап етілсе, зиянның мөлшері азайтылған немесе Сақтандырушының келісімі болған жағдайда ғана өзгертуге құқылы;

5) Сақтандырушыға сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін қажетті барлық құжаттар мен мәліметтерді беруге;

6) Сақтандырушыға сақтандырылған оқиға (оқиға) мен бүлінген мүлікті тексеруге және тексеруге, оқиғаның себептерін тергеп-тексеруге, келтірілген залалдың мөлшерін анықтауға, сондай-ақ жоғалтуды азайту және сақтандырылған мүлікті сақтау шараларына қатысуға мүмкіндік береді;

7) шығындар үшін жауапты адамға талап ету құқығын, оның ішінде қажетті құжаттарды ұсынуды қамтамасыз етеді;

8) Сақтандырушыға Сақтанушының (Сақтандырылушының) меншігінде, пайдалануында және/немесе билігінде болған бүлінген немесе жоғалған мүліктің тізімдемесін беруге.

62. Пайда алушы Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы барлық жағдайларда, Сақтанушы немесе Сақтандырылушы оны жасаған-жасамағанына қарамастан, хабарлауға құқылы.

63. Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы хабардар етпеу, егер Сақтандырушының сақтандыру жағдайының басталғаны туралы уақтылы білгені дәлелденбеген болса немесе Сақтандырушыда бұл туралы ақпарат болмаса, оның сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндетіне әсер етуі мүмкін болса, сақтандыру төлемінен бас тартуға құқық береді.

10. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНЫҢ ТУЫНДАҒАНЫН ЖӘНЕ ШЫҒЫН КӨЛЕМІН РАСТАЙТЫН ҚҰЖАТТАРДЫҢ ТІЗБЕСІ

64. Сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы талапты Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) Сақтандырушыға осы талапты растайтын құжаттарды қолдана отырып, жазбаша нысанда ұсынады.

65. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы өтінішке келесі құжаттар қоса беріледі:

1) Сақтандыру шартының көшірмесі (оның телнұсқасы);

2) сақтандырылған мүлікті иелену, пайдалану және / немесе оған билік ету құқығын растайтын құжаттардың түпнұсқалары немесе олардың нотариат куәландырған көшірмелері;

3) құзыретті органдардың құжаттарын (ішкі істер, өртке қарсы қызмет, төтенше жағдайлар қызметі, төтенше жағдайлар және т.б.) сақтандырылған оқиға деп саналатын оқиғаларды зерттейтін, жіктейтін және тіркейтін немесе сақтандыру жағдайының басталуын растайтын құжаттардың түпнұсқалары немесе тиісті түрде куәландырылған көшірмелері; соның ішінде:

а) сақтандыру жағдайының себептері мен салдарын анықтайтын гидрометеорологиялық қызметтің, өртке қарсы және құқық қорғау органдарының, төтенше жағдайлар қызметтерінің, мемлекеттік комиссиялардың және т.б. аумақтық бөлімшелерінің актілері, қорытындылары және басқа құжаттары;

в) ішкі істер органдарының қылмыстық іс қозғағаны туралы анықтамасы (үшінші тұлғалардың заңсыз әрекеттері кезінде);

г) сақтандыру жағдайының басталуын, келтірілген залалдың себептері мен мөлшерін растайтын өзге де ресми құжаттар;

4) Сақтанушының жеке куәлігінің көшірмесі және жеке кәсіпкер ретінде мемлекеттік тіркеу туралы куәліктің көшірмесі (егер Сақтанушы жеке кәсіпкер болса);

5) Сақтанушы (Сақтандырылушы) иелік ететін, пайдаланған және / немесе шығарған, бүлінген немесе жоғалған мүліктің сақтандыру жағдайы туындаған күнгі бүлінген мүліктің нарықтық құнын көрсететін түгендеу;

6) сақтандыру компаниясымен бизнес жүргізу және сақтандыру төлемдерін алу құқығына сенімхат (заңды тұлға үшін немесе Пайда алушының өкілі болған жағдайда);

7) мүлікті бағалау актісі (болған жағдайда), сондай-ақ залал мөлшерін анықтайтын басқа құжаттар

8) пайда алушының сақтандыру төлемін аударуға арналған банктік деректемелері.

66. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Кепілді мүлікті Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлеміне берілетін өтінішке қосымша мыналар берілуі тиіс:

1) Заем шартының көшірмесі;

2) Заем шарты бойынша қамтамасыз ету болып табылатын Кепіл туралы шарттың көшірмесі;

3) заем беру кезінде заем берушінің бастамасы бойынша тәуелсіз бағалаушымен құрастырылған мүлікті бағалау акті;

4) Заем шарты бойынша қарыздың мөлшері туралы анықтама.

67. Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) мүлікті сақтауда мүліктік қызығушылықтың болуын, сақтандыру жағдайының басталуын және келтірілген шығындар мөлшерін растайтын басқа да дәлелдемелерді ұсынуға құқылы.

68. Сақтандырушы сақтандыру жағдайын тергеу мақсатында құзыретті органдардан (ішкі істер органдары, өрт сөндіру бөлімдері, авариялық-техникалық қызметтер, төтенше жағдайлар қызметі және т.б.), сақтандыру оқиғасының мән-жайы туралы ақпараты бар кәсіпорындардан, мекемелерден және ұйымдардан ақпарат пен құжаттарды талап етуге, сонымен қатар оның пайда болу себептері мен жағдайларын дербес анықтауға құқылы.

69. Сақтанушы бүлінген мүлікті өз бетінше тексеруге және жөндеу құнын есептеуге (есептеуге) құқылы.

70. Сақтандырушы сақтандыру жағдайының жай-күйі туралы шешім қабылдауға қажетті құжаттардың тізбесін өз бетінше қысқартуға және Сақтандырушының пікірі бойынша осы шешім қабылдауға жеткілікті құжаттармен шектелуге құқылы.

71. Жекелеген жағдайларда Сақтандырушы, егер олардың болмауы сақтандыру жағдайының басталу фактісін анықтауға және шығын мөлшерін анықтауға мүмкіндік бермесе немесе сақтандыру жағдайы туралы қосымша ақпарат қажет болса, Ереженің осы бабында көрсетілмеген басқа құжаттарды ұсынуды талап етуге құқылы.

72. Бқтимал шығындардың алдын алу немесе азайту, соның ішінде сақтандырылған мүлікті сақтау және сақтау мақсатында Сақтанушы (Сақтандырылушы) тартқан шығындарды өтеуді Сақтандырушы осындай шығыстарды растайтын құжаттар негізінде жүзеге асырады.

73. Сақтандырушыға шет тіліндегі құжаттар қазақ немесе орыс тілдеріне аудармасының дұрыстығын нотариалды куәландырылған түрде аударылуы керек.

74. Құжаттарды қабылдаған Сақтандырушы өтініш берушіге ұсынылған құжаттардың толық тізімін және олардың қабылданған күнін көрсете отырып анықтама беруге міндетті. Куәліктің бір данасы өтініш берушіге беріледі, екінші данасы өтініш берушінің белгісімен бірге Сақтандырушыда қалады. Сақтанушы (пайда алушы) сақтандыру төлемі туралы талауын электронды нысанда жіберген жағдайда Сақтандырушы оған анықтаманы электронды түрде беруге құқылы.

75. Егер Сақтанушы, Сақтандырылушы немесе Пайда алушы болып табылатын басқа тұлға сақтандыру төлемін жүзеге асыру мәселесін қарау үшін қажетті барлық құжаттарды ұсынбаса, Сақтандырушы Сақтандыру шартында белгіленген мерзімде өтініш берушіге жетіспейтін құжаттар туралы хабарлауға міндетті.

11. ШЫҒЫНДАРДЫҢ МӨЛШЕРІН АНЫҚТАУ

76. Сақтандыру төлемі Сақтанушыға (Сақтандырылушыға, Пайда алушыға) келтірілген нақты залалдың шегінде, бірақ Сақтандыру шартында белгіленген сақтандыру сомасында (Сақтандырушының жауапкершілігінің лимиті), сондай-ақ пропорцияның шарты (бар болған жағдайда) ескеріле отырып жүзеге асырылады. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген тікелей мүліктік залал ғана өтелуге жатады.

77. Кепілдік мүлікті Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемінің мөлшері Заем шарты бойынша борыштың қалдық сомасынан асып кеткен жағдайда, төлем заем берушіге Сақтанушының борышы бойынша борыш сомасы туралы анықтама алған күнгі Сақтанушының борышы мөлшерінде, ал қалған сомасы – егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтанушыға немесе сақтандыру төлемін алуға құқығы бар тұлғаға (Сақтанушы қайтыс болған жағдайда) төленеді.

78. Осы Ережелерге сәйкес, нақты шығынның мөлшері мына жағдайларда анықталады:

1) сақтандырылған мүлік толық жоғалған (жойылған) кезде - сақтандыру сомасы шегінде (Сақтандырушының жауапкершілік лимиті), бірақ мүліктің сақтандыру жағдайы туындаған күнгі нарықтық құнынан аспауы керек.

Мүлік жойылған жағдайда, Сақтандырушы сатуға жарамды бөлшектердің, тораптардың, агрегаттардың, материалдардың құнын шегерумен немесе сақтандыру сомасының шегінде жүзеге асырады;

2) мүлік ішінара жоғалған жағдайда - егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, амортизациялық тозуды ескере отырып, сақтандыру жағдайы басталған күнгі олардың құны мөлшерінде;

3) бүлінген жағдайда - бүлінген мүлікті қалпына келтіру (жөндеу) құны, сақтандыру жағдайы басталған күнгі қолданыстағы нарықтық бағалар негізінде және / немесе Сақтандырушы немесе ол тағайындаған сарапшы (бағалаушы) жүргізген амортизацияны шегеріп тастағанда, жүргізілген бағалау / есептеу негізінде; егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе. Егер мүлік қалпына келтірілмесе (жөнделмесе), сақтандыру төлемі, егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, амортизациялық аударымдарды ескере отырып, сақтандыру жағдайы туындаған күнгі қалпына келтірудің есептік құны мөлшерінде төленеді. Жөндеуге және қалпына келтіруге жұмсалатын шығындарға жөндеуге арналған материалдарға шығындар, жөндеу жұмыстарына ақы төлеу шығындары және сақтандырылған мүлікті сақтандыру жағдайы басталғанға дейін қалпына келтіруге қажетті басқа шығындар кіреді. Егер зақымдалған бөлшектер оларды сақтандырылған мүліктің қауіпсіздігіне қауіп төндірместен жөндеу мүмкін болғанына қарамастан, Сақтандырушы Сақтанушыға (Сақтандырылушыға, пайда алушыға) осы бөлшектерді жөндеуге кеткен шығындарды өтейді, бірақ оларды ауыстыру құнынан жоғары емес. Жөндеу шығындарының сомасынан жөндеу барысында ауыстырылған бөлшектердің тозуына шегерімдер жасалады.

79. Сақтандыру шартында пайдалануға және сатуға жарамды қолда бар қалдықтарды шегеруді жүзеге асырусыз сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру көзделуі мүмкін. Бұл жағдайда Сақтанушы (Сақтандырылушы, пайда алушы) Сақтандырушыға пайдалануға және сатуға жарамды қалдықтарды беруге міндетті.

80. Сақтандыру төлемін жүзеге асырған кезде Сақтандырушы өзіне тиесілі сақтандыру сыйлықақыларын немесе Сақтанушы төлемеген сақтандыру сыйлықақыларын есепке алуға құқылы.

81. Тараптар арасында зиянның себептері мен мөлшері туралы дау туындаған жағдайда, тараптардың әрқайсысы тәуелсіз сараптама өткізілуін талап етуге құқылы. Сараптама оны сұраған тараптың есебінен жүзеге асырылады.

Егер сараптама нәтижелері Сақтандырушының сақтандыру төлемінен бас тартуының негізсіз екендігі анықталған жағдайда, Сақтандырушы сараптама өткізу шығындарын өтейді.

Егер оның нәтижелері бойынша іс сақтандыру ретінде танылмаса, Сақтанушы сараптама жүргізу шығындарын дербес көтереді.

82. Тараптардың біреуі өткізілген сараптаманың нәтижелерімен келіспеген жағдайда, Сақтандырушы келтірілген залалдың бөлігін осы Ережеде немесе Сақтандыру шартында көзделген тәртіппен және мерзімде төлеуге құқылы.

83. Сақтандыру төлемінің мөлшерін есептеу кезінде, егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, мүліктің сақтандыру жағдайы туындаған күндегі тозу (амортизация) дәрежесі ескеріледі.

84. Егер сақтандыру сомасы Сақтандыру шарты жасалған кезде сақтандырылған КҚ нақты (нарықтық) құнынан төмен белгіленсе, онда сақтандыру төлемі Сақтандыру шартымен белгіленген франшизаның мөлшерін шегерумен, сақтандыру сомасының сақтандырылған КҚ Сақтандыру шартын жасау күніндегі нақты құнына бара-бар түрде жүргізіледі. Бұл ретте сақтандыру төлемінің (СТ) мөлшері мына формула бойынша анықталады:

$$СТ = (З \times С / МҚ) - F,$$

мұндағы:

З – тигізілген залалдың мөлшері;

С – сақтандыру сомасы;

МҚ – мүліктің нақты құны;

F – франшиза.

85. Егер Сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру сомасы мүліктің нақты құнынан асып кетсе, сақтандыру төлемінің мөлшері оның нақты құнына сүйене отырып есептеледі.

86. Сақтанушының ықтимал шығындардың алдын-алу немесе азайту, оның ішінде сақтандырылған мүлікті құтқару және сақтау бойынша шығындары нақты көлемде өтеледі, алайда сақтандыру төлемі мен шығыстардың жалпы сомасы Сақтандырушының Сақтандыру шартында қарастырылған мүлікке қатысты жауапкершілік шегінен аспайды.

87. Сақтанушының Сақтандырушының нұсқауларын орындауының нәтижесінде туындаған шығындары сақтандыру сомасына қарамастан толық көлемде өтеледі.

88. Сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген зиянды Сақтандырушыға (Пайда алушыға) үшінші тұлғалар өтеген жағдайда, Сақтандырушы Сақтандыру шарты бойынша төленетін сома мен Сақтандырушы үшінші тараптан алған сома арасындағы айырманы ғана өтейді.

89. Шығын сомасына енгізілмейді:

1) сақтандырылған мүлікті техникалық және кепілдік қызмет көрсету шығындары;
2) сақтандырылған мүлікті қалпына келтіруге және қайта жарақтандыруға, оның жекелеген бөліктерін, бөлшектері мен компоненттерінің тозуына, техникалық ақауларына байланысты және сақтандыру жағдайына байланысты емес өзге де себептер бойынша жөндеу немесе ауыстырумен байланысты жұмыстар;

3) болмауы қарастырылып отырған сақтандыру жағдайына тікелей қатысы жоқ жетіспейтін бөлшектердің (бөлшектердің, жинақтардың және т.б.) құны;

4) сақтандырылған мүліктің құрамдас бөліктері мен жинақтарын ауыстыру, сондай-ақ Сақтандырушымен келісілмеген жөндеу жұмыстары;

5) артық тарифтер, ставкалар мен коэффициенттерді қолдануға байланысты шығындар;

6) сақтандырылған мүлік құнының өсуіне әкелетін өзге де шығыстар.

12. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ ТӘРТІБІ МЕН ШАРТТАРЫ

90. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы өтінішті Қағидалардың 10-тарауымен реттелген барлық құжаттарды алғаннан кейін 10 (он) жұмыс күні ішінде қарайды.

91. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандырылған оқиға сақтандыру жағдайы деп танылғаннан кейін Сақтандырушы Пайда алушыға сақтандыру төлемін төлеу туралы шешім қабылданғаннан кейін 5 (бес) жұмыс күні ішінде сақтандыру төлемін төлейді.

92. Сақтандыру төлемінен бас тартқан жағдайда, егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтандырушы шешім қабылдаған күннен бастап 5 (бес) жұмыс күні ішінде Сақтанушыға (Пайда алушыға) жазбаша нысанда бас тарту себептерінің дәлелді негіздемесімен хабарлайды.

93. Егер тиісті құзыретті органдар сақтандыру жағдайының басталуына әкеп соқтырған мән-жайлар бойынша қылмыстық іс қозғаған немесе әкімшілік тергеу бастаған жағдайда, Сақтандырушы қылмыстық іс бойынша заңды негізіндегі күші бар үкім қабылданғанға немесе тергеудің аяқталуына және Сақтандырушыға тиісті құжаттардың ұсынылуына дейін, өтініш берушіге жазбаша хабарлама жіберіп, сақтандыру төлемі туралы шешімді тоқтата тұруға құқылы.

94. Егер Сақтандырушыда сақтандыру жағдайын немесе шығындардың мөлшерін растайтын құжаттардың түпнұсқалығына күмән туындаған болса, ол сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру туралы шешім қабылдау мерзімін осындай құжаттардың түпнұсқалығын уәкілетті органдар растағанға дейін, бірақ үш айдан аспайтын мерзімге ұзартуға құқылы.

95. Мүлік ұрланған жағдайда сақтандыру төлемін алғаннан кейін Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) Сақтандырушыға иесінің егер ұрланған мүлік табылса, ол меншік құқығын Сақтандырушының пайдасына беруді рәсімдеу міндеттемесін өзіне қабылдайтыны туралы нотариалды куәландырылған жазбаша міндеттемесін беруге міндетті. Бұл жағдайда Сақтандырушының пайдасына меншік құқығын беруді тіркеуге байланысты шығындарды Сақтанушы көтереді.

96. Сақтандырушыға осы тараудың 96-тармағында көрсетілген сақтандырылған мүлік иесінің міндеттемесі ұсынылмаған жағдайда, Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) мүлік табылған күннен бастап он жұмыс күні ішінде Сақтандырушыға алынған сақтандыру төлемінің сомасын қайтаруға және Сақтандырушының осы мүлікті ұстауға байланысты шығындарын өтеуге міндетті.

13. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ЖАСАСУ ТӘРТІБІ

97. Сақтандыру шарты Сақтанушының жазбаша өтініші негізінде жасалады.

98. Автомобиль көлігін ерікті Сақтандыру шартын, Кепілдік автомобиль көлігін ерікті Сақтандыру шартын (бұдан әрі бірлесіп немесе жеке-жеке - Өтініш) жасасуға арналған өтінім нысанын Сақтандырушы белгілейді.

99. Қағаз нысанда жасалған сақтандыру шарттары бойынша Сақтанушы қол қойған өтініш сақтандырушы сақтандыру шарты данасының ажырамас бөлігі болып табылады.

Электрондық нысанда жасалған сақтандыру шарттары бойынша өтініш сақтандыру шартын жасасу кезінде сақтанушы ұсынған ақпараттың тізбесін білдіреді, бұл ретте өтінішке қол қою сақтандырушы айқындаған тәсілмен жүзеге асырылады.

100. Сақтандыру шарты сақтандырушының сақтандыру тәуекелін бағалағаннан және тараптар арасында сақтандыру шартының барлық елеулі талаптары бойынша, қағаз немесе электрондық нысанда сақтандыру шартын жасау немесе сақтанушыны осы Қағидаларға қосу және оған сақтандыру полисін беру арқылы келісімге қол жеткізгеннен кейін жасалады.

101. Сақтандырушы Сақтандыру шартын жасасқанға дейін, оның ішінде тәуелсіз сарапшыларды тарта отырып, сақтандыруға жататын мүлікті тексеруге құқылы.

102. Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушы Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының ықтималдығын және оның туындауынан болатын ықтимал шығындардың мөлшерін айқындау үшін айтарлықтай маңы бар жағдайлар туралы, егер бұл жағдаяттар белгісіз болса және Сақтандырушыға таныс болмауы керек болса, хабарлауға міндетті.

103. Сақтандыру шартын жасау үшін Сақтандырушы Сақтанушыдан сақтандыру тәуекелін сипаттайтын қосымша құжаттарды (мәліметтерді) талап етуі мүмкін.

104. Сақтандыру шартына өзгертулер мен толықтырулар енгізу сақтандыру шартын жасасу нысанына сәйкес Сақтанушының жазбаша өтініші негізінде, Сақтандырушының Сақтандыру шартына қосымша келісім жасауы арқылы жүргізіледі. Егер сақтандыру сақтандыру полисін шығару арқылы жүзеге асырылса, онда өзгертулер мен толықтырулар енгізілген кезде сақтандыру полисі мерзімінен бұрын тоқтатылып, жаңасы жасалады.

105. Егер Сақтандыру шарты жасалғаннан кейін, Сақтанушының Шартты жасасу мақсатында Сақтандырушыға сақтандыру тәуекелін бағалау үшін маңызды мән-жайлар туралы жалған ақпарат бергені және Сақтандырушы Сақтандыру шартын жасасу туралы шешім қабылдағаны анықталса, Сақтандырушы Сақтандыру шартын жарамсыз деп тануды талап етуге құқылы.

106. Егер Сақтандыру шартында Сақтанушының жағдайын заңнамалық актілерде қарастырылған жағдаймен салыстырғанда нашарлататын жағдайлар болса, Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген ережелер қолданылады.

107. Сақтандыру шартында көрсетілуге жататын талаптардың толық еместігі үшін жауапкершілік Сақтандырушыға жүктеледі. Сақтандыру шарты бойынша оның жеке талаптарының толық болмауына байланысты дау туындаған жағдайда дау Сақтанушының пайдасына шешіледі.

108. Қағаз нысанда ресімделген сақтандыру шарты жоғалған жағдайда сақтандырушы сақтанушының жазбаша өтініші негізінде сақтандыру шартының телнұсқасын береді. Сақтанушының сұрау салуы бойынша электрондық нысанда ресімделген сақтандыру шарты сақтанушыға сақтандыру шартын жасасу кезінде көрсеткен Сақтанушының электрондық пошта мекенжайына қайта жіберілуі мүмкін.

Сақтандырушы сақтанушыдан сақтандыру шартының телнұсқасын дайындауға арналған шығыстарды өндіріп алуға құқылы, бұл ретте өтелетін шығыстардың жалпы сомасы сақтандыру шартында айқындалады.

14. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ӘРЕКЕТ ЕТУ АУМАҒЫ ЖӘНЕ МЕРЗІМІ

109. Сақтандыру шартында көрсетілген аумақ сақтандыру аумағы болып табылады.

110. Сақтандыру шарты бір жыл мерзімге, сондай-ақ тараптардың келісімімен, Сақтанушы өтінген өзге де мерзімге жасалуы мүмкін.

111. Сақтандыру шарты Шартта көрсетілген күннен бастап күшіне енеді және тараптар үшін міндетті болып есептеледі. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру арқылы қорғалу кезеңі Сақтандыру шартының мерзімімен сәйкес келеді.

112. Сақтандыру шарты келесі жағдайларда өзінің әрекет етуін тоқтатады:

- a) Сақтандыру шартының мерзімі аяқталғанда;
- b) Сақтандырушы сақтандыру сомасының (Сақтандырушының мүлікке қатысты жауапкершілік лимитінің) мөлшеріндегі сақтандыру сомасын жүзеге асырғанда.
- c) Сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылғанда.

113. Сақтандыру шарты Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген міндеттемелерді тоқтатудың жалпы негіздерінен басқа келесі жағдайларда мерзімінен бұрын бұзылады:

- 1) сақтандыру объектісі тоқтаған кезде;
- 2) Сақтанушы болып табылмайтын Сақтандырылушының қайтыс болып, ол ауыстырылмаған кезде;
- 3) егер Сақтандырушы Сақтанушыны ауыстыруға қарсылық білдірсе, Сақтанушы сақтандырылған объектіні иеліктен шығаруы;
- 4) сақтандыру жағдайының туындау мүмкіндігі жойылғанда және сақтандыру жағдайынан басқа жағдайларға байланысты сақтандыру тәуекелінің болуы тоқтатылғанда;
- 5) Сақтандырушыны мәжбүрлеп тарату туралы сот шешімі заңды күшіне енгенде;
- 6) егер Сақтандыру шарты Сақтанушыға Сақтандыру полисін беру арқылы жасалған болса, сақтандыру полисіне енгізілген шарттар мен ақпараттың өзгеруі;
- 7) «Сақтандыру қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларда.

Көрсетілген жағдайларда шартты бұзуға негіз болған жағдай туындаған кезден бастап шарт бұзылған болып саналады, бұл туралы мүдделі тарап екінші тарапқа дереу хабардар етуі керек.

114. Сақтандыру шарты Тараптардың бастамасы немесе келісімі бойынша мерзімінен бұрын бұзылуы мүмкін. Егер Сақтандыру шартында немесе тараптардың келісімінде өзгеше көзделмесе, Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға бастамашы болған тарап басқа тарапқа бұзу жоспарланған күнінен 15 (он бес) күнтізбелік күннен кешіктірмей хабарлайды.

115. Сақтандыру шарты осы тараудың 113-тармағында көзделген жағдайларға байланысты мерзімінен бұрын бұзылған кезде, Сақтандырушы сақтандыру жарнасының бір бөлігін сақтандыру әрекет еткен уақытқа сәйкес алуға құқылы.

116. Сақтанушы кез келген уақытта Сақтандыру шартынан бас тартуға құқылы.

117. Сақтандыру шарты Сақтанушының бастамасы бойынша мерзімінен бұрын бұзылған жағдайда (Сақтанушы Сақтандыру шартынан бас тартқанда), Сақтандырушы:

төленген сақтандыру сыйлықақысын немесе сақтандыру жарналарын қайтармауға; мерзімі өткен сақтандыру келісімшартына сәйкес сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтаруға жататын соманың 25%-ы мөлшерінде қайтаруға құқылы.

Сақтанушының бастамасы бойынша Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзудың шарттар Сақтандыру шартында айқындалады.

118. Егер Сақтандыру шартының талаптарында Сақтандырушы алғашқы сақтандыру жағдайы бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырған болса, оның мерзімінен бұрын

тоқтатылуы қарастырылған болса, онда Сақтанушы төлеген сақтандыру сыйлықақысы қайтарылмайды.

119. Сақтандыру шартының мерзімінен бұрын бұзылуы Сақтанушының кінәсінен оның талаптарын орындамауға байланысты болса, сақтандыру сыйлықақысы (оның бөлігі) қайтарылмайды.

120. Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзу Сақтандырушының кінәсінен оның талаптарын орындамауға байланысты болса, соңғысы Сақтанушыға өзі төлеген сақтандыру сыйлықақысын немесе сақтандыру жарналарын толық көлемде қайтаруға міндетті.

121. Сақтандыру шарты Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жалпы негіздерден басқа, Сақтанушы Сақтандыру шартын жасасу кезінде заңсыз пайда алу мақсатын ұстанса, оның ішінде оның сақтандыру жағдайы туындағаннан кейін жасаса Сақтандыру шарты жарамсыз болып танылады.

15. ҚОСАРЛЫ САҚТАНДЫРУ

122. Қосарлы (көпше) сақтандыру – бір объектіні бірнеше Сақтандырушыда олардың әрқайсысымен жеке шарттар бойынша сақтандыру.

123. Мүлікті қосарлы сақтандыру кезінде әрбір Сақтандырушы Сақтанушының алдында онымен жасалған Шарттың шегінде жауаптылықта болады, алайда Сақтанушының мүлкіне тигізілген зиян үшін онымен барлық Сақтандырушылардан алынған сақтандыру төлемдерінің жалпы сомасы нақты залалдан аспауы тиіс.

Бұл ретте Сақтанушы өзімен жасалған шартта көзделген сақтандыру сомасының көлемінде кез келген Сақтандырушыдан сақтандыру төлемін алуға құқылы. Егер алынған сақтандыру төлемі нақты нұқсанды жаппаған жағдайда, Сақтанушы жетпейтін соманы басқа Сақтандырушыдан алуға құқылы.

124. Сақтандыру төлемінен толықтай немесе ішінара босатылған Сақтандырушы келтірілген нұқсанды басқа Сақтандырушылардың өтегеніне орай, Сақтанушыға шеккен шығыстарды шегере отырып, сақтандыру сыйлықақысының тиісті бөлігін қайтаруға міндетті.

125. Сақтандыру жағдайы басталғаннан кейін қосарлы сақтандыру кезінде Сақтанушы Сақтандырушыға басқа сақтандыру компанияларында сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы барлық ақпаратты, оның ішінде басқа Сақтандырушылардан алынған сақтандыру төлемдерінің мөлшері туралы ақпаратты беруге міндетті.

126. Қосарланған сақтандыру кезінде Сақтандырушы сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен жағдайларын білуге, басқа сақтандыру компанияларымен бірлесіп, сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген шығындардың мөлшерін анықтауға құқылы.

16. СУБРОГАЦИЯ

127. Сақтандыру төлемін жүзеге асырған Сақтандырушыға сақтандыру нәтижесінде өтелген залалдар үшін жауапты адамға қоятын Сақтанушының (Сақтандырылушының) төленген сомасының шегінде талап қою құқығы ауысады.

128. Сақтанушы (Сақтандырылушы) сақтандыру төлемін алған кезде Сақтандырушыға ондағы бар барлық құжаттар мен дәлелдемелерді беруге, және оған Сақтандырушыға ауысқан талап ету құқығын жүзеге асыруға қажетті барлық мәліметтердің хабарлауға міндетті.

129. Егер Сақтанушы (Сақтандырылушы) Сақтандырушымен өтелген шығындар үшін жауапты тұлғаға талап қою құқығынан бас тартса, немесе осы құқықты жүзеге асыру Сақтанушының (Сақтандырылушының) кінәсінен мүмкін болмаса, Сақтандырушы сақтандыру төлемін толығымен немесе тиісті бөлігін жүзеге асырудан босатылады және артық төленген соманы қайтаруды талап етуге құқылы.

17. ЕҢСЕРІЛМЕЙТІН КҮШ ЖАҒДАЯТТАРЫ

130. Егер тараптар еңсерілмейтін күш жағдайларына (форс-мажорға) байланысты, яғни тараптың Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерін орындау мүмкін болмайтын ерекше және болдырмайтын жағдайларға байланысты өз міндеттемелерін тиісті түрде орындау мүмкін еместігін дәлелдейтін болса, тараптар жауапкершіліктен босатылады.

131. Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерді тараптардың біреуі толық немесе жартылай орындауы мүмкін болмаған жағдайда, оларды орындау мерзімі осындай жағдайлар болған уақытқа тең мерзімге кейінге қалдырылады.

132. Егер форс-мажорлық жағдаяттар үш айдан астам уақытқа созылса, онда тараптардың әрқайсысы Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерін одан әрі орындаудан бас тартуға құқылы. Бұл жағдайда тараптардың ешқайсысы екінші тараптан Сақтандыру шартының бұзылуынан келтірілген залалдың орнын толтыруды талап етуге құқылы емес.

133. Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерді орындау мүмкін болмаған тарап міндеттемелерді орындауға кедергі келтіретін жағдайлардың туындауы немесе тоқтатылуы туралы екінші тарапқа жиырма күндәік мерзімде хабарлауға міндетті.

18. ДАУЛАРДЫ ШЕШУДІҢ ТӘРТІБІ

134. Сақтандыру субъектілерінің арасында Сақтандыру шартын орындау бойынша туындайтын барлық даулар егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шешіледі.

18-1. САНКЦИЯЛЫҚ ЕСКЕРТУ

135. Тараптар осы Шартты Сақтанушының кепілдіктері негізінде жасайды және Сақтанушы өз бизнесін қатаң сәйкестікте және экономикалық санкциялар туралы заңнаманы бұзбай жүргізді және жалғастырады деп адал сенеді және осы Келісім жасалған күні Сақтанушы АҚШ Қаржы министрлігінің шетелдік активтерді бақылау басқармасы (Office of Foreign Assets Control of U. S.) Department of the Treasury) немесе АҚШ Үкіметінің, Біріккен Ұлттар Ұйымының, Ұлыбританияның, Еуропалық Одақтың немесе Еуропалық Одаққа мүше кез келген мемлекеттің кез келген басқа органы, департаменті немесе агенттігі басқаратын кез келген экономикалық немесе қаржылық санкциялар туралы заңнаманы сақтауға және сақтауға бағытталған саясаттар мен рәсімдерді енгізді және қолдайды.

Сақтанушы төмендегілерге кепілдік береді және оларды қамтамасыз етуге міндеттенеді:

(a) Сақтанушы да, оның аффилиирленген тұлғалары да, барлық акционерлер де, Сақтанушының кез келген акционерлері де санкцияланған тұлғалар болып табылмайды және Еуропалық Одақтың және (немесе) Ұлыбританияның санкциялар тізіміне және (немесе) Sdn Санкциялар тізіміне (specially Designated Nationals and Blocked Persons List – арнайы бөлінген тізім сарта (Foreign financial Institutions subject to Correspondent Account or Payable-Through Account Sanctions – корреспонденттік шот ашуға немесе жүргізуге тыйым салынған немесе бір немесе бірнеше қатаң шарттарға бағынатын шетелдік қаржы институттарының тізімі), NS-MBS (non – Sdn Menu-Based Sanctions List-SDN-ге негізделмеген Санкциялар тізімі), АҚШ Қаржы министрлігінің шетелдік активтерді бақылау басқармасы басқарады (Office of Foreign Assets Control of U.S. Department of the Treasury), сондай-ақ аумақтан тыс әрекеті бар кез келген басқа Санкциялар тізімге енгізілмейді;

(b) шартты жасасу және (немесе) Сақтанушының оны орындауы осы тармақтың (a) тармақшасында көрсетілген санкцияларды бұзуға әкеп соқпайды;

(c) Сақтанушы шарт бойынша тиісті міндеттемені орындауға міндетті болған күні және осы Шартқа сәйкес оның нақты орындалған күніне дейін – Сақтанушының шоттары, оның ішінде осы Шарт бойынша төлемдер жасау үшін пайдаланылатын меншікті және корреспонденттік шоттар өздеріне қатысты активтерді қатыру режимі қолданылатын ЕО қаржылық санкцияларының объектілері болып табылатын тұлғалардың, топтардың және ұйымдардың жиынтық тізбесіне енгізілмеген банктерде немесе қаржы мекемелерінде болады (Consolidated List of persons, groups and entities subject, under EU Sanctions, to an assetfreeze and the prohibition to make funds and economic resources available to them), және (немесе)

Ұлыбританиядағы қаржылық санкцияларды жүзеге асыру жөніндегі Басқарманың қаржылық санкциялар объектілерінің жиынтық тізімі (Consolidated List of financial Sanction TARGETS of the Office of financial Sanctions Implementations in the UK) және (немесе) Sdn (special Designated Nationals and Blocked) тізімдерінде persons list – арнайы бөлінген азаматтар мен бұғатталған адамдардың тізімі), CAPTA (Foreign financial Institutions subject to Correspondent Accountor Payable – Through Account Sanctions тізімі – корреспонденттік шот ашуға немесе жүргізуге тыйым салынған немесе бір немесе бірнеше қатаң шарттарға бағынатын шетелдік қаржы институттарының тізімі), NS-MBS (non – Sdn Menu-Based Sanctions List-SDN-ге негізделмеген Санкциялар тізімі), АҚШ Қаржы министрлігінің шетелдік активтерді бақылау басқармасы басқарады (Office of Foreign Assets control of U. S. Department of the Treasury);

(d) Сақтанушы да, оның аффилирленген тұлғалары да, (немесе) акционерлері де экономикалық санкциялармен тыйым салынған немесе оларға қатысты мұндай мәмілелер кез келген адамның экономикалық санкцияларын бұзады немесе санкциялық тұлғалардың пайдасын пайдаланады немесе түсіндіреді деп негізді түрде болжауға болатын кез келген адаммен немесе ұйыммен қандай да бір мәмілелерге немесе мәмілелерге қатыспайды және болашақта қатыспайды; немесе

(e) Сақтанушы да, оның аффилирленген тұлғалары да, (немесе) акционерлері де санкцияланған немесе осындай тұлғалардың игілігі үшін (кез келген жылжымайтын мүлікті қоса алғанда) не санкциялық аумақтағы тұлғалармен кез келген келісімді, мәмілені, уағдаластықтарды немесе қатынастарды қаржыландырмайды немесе болашақта қаржыландырмайды немесе жеңілдетпейді; немесе

(f) Сақтанушы да, оның аффилирленген тұлғалары да, (немесе) акционерлері де экономикалық санкциялардың бұзылуына немесе экономикалық санкциялардың немесе кез келген үшінші тұлғалардың бұзылуына ықпал етпеуге тиіс;

(g) Сақтанушы да, оның аффилирленген тұлғалары да және (немесе) акционерлері де санкциялық аумақта орналаспаса немесе экономикалық санкциялардың бұзылуына әкеп соғуы мүмкін болса, экономикалық санкциялар қолданылатын мемлекеттің аумағы деп түсінілетін санкциялық аумақта орналаспайды;

(h) Сақтанушы да, оның аффилирленген тұлғалары да, (немесе) акционерлері де экономикалық санкцияларға байланысты бұғатталған немесе тыйым салынған мүлікке қатыспайды немесе оның үлесі немесе мүддесі жоқ, егер мұндай бұғаттау немесе қамауға алу экономикалық санкциялардың бұзылуына әкеп соқтырса немесе әкелуі мүмкін болса;

(i) Сақтанушы атынан осы Шартқа қол қоятын тұлға(лар) Еуропалық Одақтың және (немесе) Ұлыбританияның санкциялық тізіміне және (немесе) Sdn (specially Designated Nationals and Blocked persons List – арнайы бөлінген азаматтар мен бұғатталған адамдардың тізімі), CAPTA (list of Foreign Financial Institutions subject to Correspondent Accountor Payable-Through Account Sanctions – корреспонденттік шот ашуға немесе жүргізуге тыйым салынған немесе бір немесе бірнеше қатаң шарттарға бағынатын шетелдік қаржы институттарының тізімі), NS-MBS (non – Sdn Menu-Based Sanctions List-SDN-ге негізделмеген Санкциялар тізімі), АҚШ Қаржы министрлігінің шетелдік активтерді бақылау басқармасы басқарады (Office of Foreign Assets Control of U. S. Department of the Treasury), сондай-ақ аумақтан тыс әрекеті бар кез келген басқа Санкциялар тізіміне енгізілмеген.

136. Егер Сақтанушының қандай да бір кепілдігі жалған, анық емес және (немесе) дәл болмаса, Сақтанушы екінші Тарапқа Сақтанушының осындай кепілдігінің дәйексіздігі немесе дәл связистігіне байланысты туындаған тікелей және (немесе) жанама залалдарды екінші Тараптың талабын алған күннен бастап 10 (он) жұмыс күнінен кешіктірмей өтеуге міндетті. Бұл ретте сақтандырушы осы Шартты біржақты тәртіппен бұзуға құқылы.

137. Егер шарт жасалған күннен кейін қандай да бір жаңа санкциялық акт қабылданса немесе қандай да бір қолданыстағы санкциялық актіге өзгерістер енгізілсе немесе тиісті юрисдикцияның құзыретті мемлекеттік органының ресми түсіндірмесіне немесе шешіміне байланысты қолданыстағы санкциялық актінің («жаңа санкциялар») қолданылу аясы кеңейсе немесе өзгеше түрде өзгерсе және осындай жаңа санкциялар:

(а) ақылға қонымды және негізделген қорытынды бойынша Тараптар екінші Тараптың осы Шарт бойынша өз міндеттемелерін орындауын мүмкін етпеуі немесе айтарлықтай қиындатуы мүмкін; және (немесе)

(b) мұндай Тараптың қаржыландыру көздеріне және (немесе) Тарап үшін тікелей және (немесе) жанама шығындарға (олардың ақылға қонымды қорытындысы бойынша) ұзақ уақыт қол жеткізе алмауына әкелді немесе әкелуі мүмкін; және (немесе)

(c) бұзушылыққа немесе өнімді жеткізуді/қызмет көрсетуді тоқтатуға әкелуі мүмкін;

(d) қандай да бір Тараптың елеулі кредиттік шарттарында қамтылған, оларды сақтау жаңа санкциялармен мүмкін емес немесе айтарлықтай кедергі келтіретін қандай да бір Тараптың міндеттемелерін (ковенанттарын) бұзуға әкеп соғады; және (немесе)

(e) осындай Тараптың кредиттік рейтингінің төмендеуіне әкеп соқтырды немесе тиісті рейтингтік агенттік жазбаша нысанда растаған мұндай төмендеу ықтималдығы бар (бірге – «жаңа санкциялардың салдары»), мұндай Тарап бұл туралы екінші Тарапты осы Тараптың қабылданған сәттен бастап 7 (жеті) жұмыс күндері ішінде ресми растайтын құжаттарды және осы санкциялардың оған әсері туралы қоса бере отырып, дереу жазбаша хабардар етуге міндеттенеді. (Осы тармақта көзделген әрбір хабарлама бұдан әрі "Санкциялар туралы хабарлама" деп аталады).

138. Санкциялар туралы хабарлама ұсынылған күннен бастап 7 (жеті) жұмыс күндерінен кеш емес Тараптар осы Шарт бойынша тараптардың өз міндеттемелерін орындауына жаңа санкциялардың ықтимал әсеріне қатысты өз ұстанымдарын адал талқылау және келісу үшін, сондай-ақ осы Шарт бойынша ықтимал заңды және ақылға қонымды шаралар туралы кездесу(лар)/келіссөздер өткізеді, осы Шартқа өзгерістер енгізуді, тиісті юрисдикцияның құзыретті мемлекеттік органынан рұқсаттар/лицензиялар алуды ("адал келіссөздер") қоса алғанда, жаңа санкциялардың осындай теріс әсерін болғызбауға немесе ықтимал төмендетуге жол бермейді.

139. Тараптар жүргізілген адал келіссөздердің нәтижелері бойынша өзара қолайлы шешімге қол жеткізген кезде Тараптар өздері келіскен шараларды іске асыру үшін ақылға қонымды күш-жігер жұмсайды жаңа санкциялардың бұзылуын немесе оларды Тараптардың орындауына қолдануды болдырмауға мүмкіндік беретін шаралар 7 (жеті) жұмыс күндерінде не осы Шарттың тараптары келіскен өзге мерзім ішінде іске асырылуы мүмкін.

140. Тараптар адал келіссөздердің бірінші күні өткізілгеннен 7 (жеті) жұмыс күнінен кейін келісімге қол жеткізбеген кезде, кез келген Тарап кез келген уақытта жаңа санкциялар қолданылатын немесе оларға қатысты жаңа санкциялар туындаған, жаңа санкциялардың салдарына әкеп соққан Тарапқа («тыйым салынған Тарап») қол жеткізбеу туралы хабарлама жіберуге құқылы («келісімге қол жеткізбеу туралы хабарлама»). Келісімге қол жеткізілмегені туралы осындай хабарлама жіберілген жағдайда тарап Шартты біржақты тәртіппен бұзуға және келтірілген тікелей және (немесе) жанама залалдардың орнын толтыруды талап етуге құқылы.

141. Тараптар жоғарыда келтірілген ережелерді шектемей, егер осы Шарт бойынша кез келген төлемдерді АҚШ долларымен не теңгемен жүзеге асыру Сақтанушы үшін заңсыз, мүмкін емес немесе Тараптардың өзара келісуі бойынша жаңа санкцияларға Тараптардың ақылға қонымды пікірі бойынша баламалы валютада төлем жасау Тараптарға жаңа санкциялардың салдарын болдырмауға мүмкіндік берген жағдайда 79-тармақтың ережелері басымдылықпен қолданылатынына кеіседі және мұндай жағдайда 76 және 77- тармақтардың ережелерін қолдануға болмайды.

142. Тараптар осымен халықаралық банк жүйесіндегі белгісіздікті назарға ала отырып, егер кез келген сәтте осы Шарт бойынша кез келген төлемдерді АҚШ долларымен не теңгемен жүзеге асыру сақтандырушы үшін заңсыз, мүмкін емес немесе Тараптардың өзара келісуі бойынша өзге де орынсыз болып қалса, Сақтанушы бұл туралы сақтандырушыны хабардар етуге міндеттенетінін растайды және келіседі Тараптар осындай төлем теңгемен жүргізілетін баламалы валютаны («баламалы валюта») жазбаша нысанда бірлесіп келіседі, осындай төлемді алушы Тараптың банктік шотының деректемелері, тараптар келісілген валютада

төлемді табысты жүргізу үшін бір-біріне барлық қажетті және ақылға қонымды жәрдем көрсетуге міндеттенеді.

143. Егер осы Шартта өзгеше көрсетілмесе, егер осы Шартта төлемдер немесе есеп айырысулар жүргізілуі тиіс қандай да бір сомалар теңгемен немесе өзге валютада көрсетілсе, есептелсе немесе айқындалса (оның ішінде 79-тармақ қолданылған жағдайда). Тараптар осындай төлемдерді немесе АҚШ долларымен есеп айырысуларды жүзеге асыру мақсаттары үшін осы сомалар тиісті төлем немесе есеп айырысу күніне (төлем немесе есеп айырысу байланыстырылған күнге немесе егер Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі ақпаратты жарияламаса) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің бағамы бойынша АҚШ долларына қайта есептелетініне (өзінің интернет сайтында тиісті валюталардың бағамдары туралы (www.nationalbank.kz), теңге бағамы бойынша, тиісті төлем немесе есеп айырысу күніне (төлем немесе есеп айырысу байланыстырылған күн) келіседі.

144. Шарттың жалпы қолданылу мерзіміне қарамастан, Шарттың санкциялық міндеттемелер бөлігінде қолданылуы шартты бұзғаннан, бас тартқаннан, жарамсыз деп танығаннан, қолданылу мерзімі өткеннен немесе тұтастай бұзғаннан кейін толық күшінде қалады.

19. ҚОСЫМША ШАРТТАР

145. Сақтандыру шартында Қазақстан Республикасының заңнамасына қарама-қайшы келмейтін өзге де шарттар көзделуі мүмкін.

146. Сақтандырушы осы Ережелердің негізінде сақтандыру тәуекелдерінің түрлі жинақтарымен және Қазақстан Республикасының заңнамасына қарама-қайшы келмейтін өзге де сақтандыру шарттарымен сақтандыру бағдарламаларын әзірлеуге құқылы.

147. Сақтандыру шартының мазмұны осы Ережелерге сәйкес келмеген жағдайда Сақтандыру шартының талаптары қолданылады.

148. Осы Ережелермен реттелмеген бөлікте Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасы қолданылады.